

Återrapportering 2018

JAKT- OCH VILTVÅRDSUPPDRAGET

Svenska Jägarförbundet

INNEHÅLL

Inledning	4
Svenska Jägarförbundets organisation	5
1. Allmän verksamhet	7
Ekonomisk redovisning	13
2. Praktisk jakt och viltförvaltning	14
3. Viltövervakning	36
4. Klövviltförvaltning	48
5. Vilt och trafik	56
Underskrifter	66

BILAGOR

Revisionsberättelse

Jämställdhetsplan

Verksamhetsberättelse 2018

Avskjutningsdata och populationsdata
för grågås, kanadagås och sädgås i Sverige

Avskjutningsrapport Södra Älvsborg

Avskjutningsrapport Västerbotten

Avskjutningsrapport Örebro

Informationsmall viltkamera

INLEDNING

Svenska Jägareförbundet bildades för 189 år sedan och är en av de äldsta jakt- och naturorganisationerna i landet. Föreningen bildades i huvudsak för att skydda de då hotade djurarterna i landet, främja en god jaktetik och bistå staten med att samla in kunskap om tillståndet i naturen.

Jägareförbundet innehar ett jakt- och viltvårdsuppdrag, som här redovisas. Uppdraget går tillbaka till 1938 och har sedan dess beslutats om av riksdagen 1951 och senast år 2000. Innehållet i dagens uppdrag är av riksdag och regering sammanfattat i ett ansvar att leda delar av den praktiska jakten och viltvården. Redan från starten var ett av syftena att med välutbildad personal, med spridning över hela landet, föra ut kunskap och förbättra jaktlig samverkan. Det är också kostnader för främst personal och lokaler samt verksamhet som redovisas. Jägareförbundet är ingen myndighet. Detta faktum framgår i de utredningar som gjorts genom åren, till exempel SOU 1997:91 om Jaktens Villkor, men även i den särskilda precisering av uppdraget som regeringens utredare Madeleine Emmervall presenterade 2004. Jägareförbundet har heller inga möjligheter att fatta bindande beslut annat än inom och för den egna organisationen.

Sveriges jägare betalar sedan 1938 en årlig avgift: den så kallade jaktkortsavgiften. Avgifterna utgör viltvårdsfonden som förvaltas av Kammarkollegiet, men det är regeringen som beslutar om hur medlen i fonden disponeras. Ur denna fond erhåller Jägareförbundet, men även andra organisationer, medel till verksamhet. Naturvårdsverket får en betydande del av medlen, som till största delen används för viltforskning samt registerhållning av jaktkortslösare. Tillsammans med utskicket för betalning av jaktkortet redovisas också hur fondens pengar fördelas, vilket är viktigt för betalningsviljan. Bidraget till Jägareförbundet har av Statskontoret konstaterats vara ett allmänt verksamhetsbidrag av samma typ som andra frivilligorganisationer erhåller, fast då av skattemedel.

Genom uppdraget har man lyckats koppla ihop en folkrörelse med den statliga viltförvaltningen. Verksamheten har under 80 år framgångsrikt byggts upp på ett sätt som vi ur ett internationellt perspektiv kan vara stolta över.

Jakt är ett viktigt exempel på hållbart brukande av den biologiska mångfalden och traditionella jaktmetoder är också en viktig del av vår kulturhistoria. Därmed faller jakten och viltförvaltningen på flera sätt in under våra åtaganden inom konventionen om biologisk mångfald. Vidare ger jakten viktiga incitament till anpassad skötsel inom jord- och skogsbruk, vilket i sin tur ger variation i landskapet, grön infrastruktur och ökad biologisk mångfald. Viltförvaltningen är samtidigt kanske det enda område i samhället där det finns en formaliserad struktur (älgförvaltningsgrupper, viltförvaltningsdelegationer) där olika aktörer finner avvägningar mellan olika ekosystemtjänster. Jägarna är därmed viktiga aktörer inom miljömålsarbetet, samtidigt som viltförvaltningen kan fungera vägledande inför en bredare övergång mot fokus på ekosystemtjänster i samhället. Jägareförbundet är drivande i arbetet för att finna ett hållbart multifunktionellt brukande av landskapet.

Jägareförbundets verksamheter bidrar i första hand till måluppfyllnad inom Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- & djurliv, Myllrande våtmarker och Giftfri miljö, men även inom Hav i balans samt Levande kust och skärgård, Storlagen fjällmiljö, Levande sjöar och vattendrag och Ingen övergödning. Ett tydligt exempel är jägarnas arbete med att skapa grön infrastruktur i anslutning till vatten, vilket ger positiva effekter för flertalet av målen som anges ovan.

"Genom uppdraget har man lyckats koppla ihop en folkrörelse med den statliga viltförvaltningen. Verksamheten har under 80 år framgångsrikt byggts upp på ett sätt som vi ur ett internationellt perspektiv kan vara stolta över."

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDETS ORGANISATION

Svenska Jägareförbundet består av 22 till förbundet anslutna länsjaktvårdsföreningar och på det lokala planet av 313 jaktvårdskretsar.

Jägareförbundet, länsjaktvårdsföreningarna och jaktvårdskretsarna är självständiga juridiska personer med egna styrelser och årsstämmor. Jägareförbundets styrelse består av ordförande, nio ledamöter och en representant för arbetstagarna. Årsstämman utser på sedvanligt sätt revisorer, två ordinarie och två suppleanter, varav en ordinarie och en suppleant ska vara auktoriserad.

Jägareförbundet hade vid jaktårets slut, 30/6 2018, knappt 154 000 medlemmar. Jägareförbundet har 111 personer anställda och minst 4 000 förtroendevalda på olika poster i organisationen, då inte inräknat de över 4 000 medlemmar som utför trafikeftersök.

Jägareförbundet är en stor folkrörelse med medlemmar, förtroendevalda och personal över hela landet. Personalorganisationen i fält är organiserad i tre regioner, norr, mitt och syd. Detta utifrån att vildnadsförhållandena i stora drag kan uppdelas på samma sätt.

MODELL FÖR BERÄKNING AV KOSTNADERNA

I regeringens beslut om precisering av Jakt-och viltvårdsuppdraget finns, förutom ett antal generella villkor, angivet att verksamheten ska genomföras och redovisas inom ett antal verksamhetsområden. Till dessa verksamhetsområden finns också kopplat ekonomiska ramar.

Ekonomisystemet särskiljer intäkter och kostnader för Jakt-och viltvårdsuppdraget från Svenska Jägareförbundets övriga intäkter och kostnader. Vidare specificeras såväl arbetad tid som övriga kostnader per verksamhetsområde och rapporteras löpande.

I princip blir glappet allt större mellan erhållna och förbrukade medel som Svenska Jägareförbundet tilldelas för att lösa sitt uppdrag, vilket såklart inte är tillfyllest. Detta har en direkt koppling till ökade lönekostnader. Därför borde förbundets medel från viltvårdsfonden indexregleras.

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDETS UPPDRAG

Regeringen beviljar Svenska Jägareförbundet bidrag med 52 250 000 kronor ur viltvårdsfonden för att leda och organisera delar av jakten och viltvården i enlighet med detta beslut. Medlen ska fördelas på följande sätt:

Verksamhetsområde

Tillhandahålla generell kunskap och kompetens i frågor om praktisk jakt och viltförvaltning	35 000 000
Viltövervakning	6 000 000
Klövviltsförvaltning	8 750 000
Vilt och trafik	2 500 000

Svenska Jägareförbundet ska på begäran från Naturvårdsverket bistå med stöd och underlag för myndighetens arbete i jakt- och viltförvaltningsfrågor.

Under 2018 ska Svenska Jägareförbundet särskilt prioritera följande områden:

Arbete med viltkött

Svenska Jägareförbundet ska fortsatt tillhandahålla kunskap om riskerna med bly i viltkött samt upplysa om lämpliga hanteringsmetoder för viltkött, bland annat med beaktande av de råd som förbundet framtagit i samverkan med Statens veterinärmedicinska anstalt och Livsmedelsverket. Förbundet ska förmedla kunskap om vikten av trikinprovtagning av kött från vildsvin och björn samt verka för att blyammunition ersätts med mindre hälsovådlig ammunition i jaktliga sammanhang då så är möjligt.

Vissa rovdjur

Svenska Jägareförbundet ska tillhandahålla kunskap om rovdjuren björn, järv, lodjur och kungsörn samt förmedla kunskap om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden om jakt efter dessa arter. Det är angeläget att synliggöra värdet av hög jaktetik och konstruktiva etiska diskussioner i dessa sammanhang. Förbundet ska utveckla metoder för barmarksjakt på dessa arter och vid behov kunna bistå myndigheter med samordning av jägare för skydds jakt.

Klövviltsförvaltning

Svenska Jägareförbundet ska föreslå operativa åtgärder och lämpliga strategier för framtida förvaltning av klövilt (främst vildsvin, rådjur samt dov- och kronhjort) för att på sikt kunna begränsa klöviltsskadorna inom jord- respektive skogsbruk. Målsättningen ska vara en klöviltstam av hög kvalitet i balans med betesresurserna, som grundas i en hållbar samverkan mellan viltförvaltningen och areella näringar på regional och lokal nivå. Förbundets Handlingsplan Vildsvin samt Vildsvinsbarometern är betydelsefulla instrument i sammanhanget. Förbundet ska utveckla observationsmetoder och kunna bistå myndigheter med objektiv tolkning av genomförda inventeringar och insamlad biologisk data. Förbundet ska medverka till att stärka kunskaperna inom dessa områden och till en adaptiv utveckling av befintliga inventeringsmodeller. Förbundet ska även kunna medverka vid myndigheters behov av snabb mobilisering vid misstänkta sjukdomsutbrott hos vilt, såsom Chronic Wasting Disease (så kallad avmagringssjuka), dvärgbandmask samt afrikansk och klassisk svinpest.

Älgobs

Svenska Jägareförbundet ska kvalitetssäkra data som samlas in genom metoden Älgobs och överföra dessa data till länsstyrelsernas rapporteringsverktyg och informationsportal Älgdata (www.algdata.se).

Utfodring

Svenska Jägareförbundet ska fortsatt aktivt motverka stödjande utfodring av klövilt som inte hålls i hägn under vegetationsperioden, det vill säga när det finns naturligt foder att tillgå. Förbundet ska fortsatt också sprida kunskap om att stödjande utfodring under andra perioder sker med ensilage, spannmål eller oförlämlade spannmålsprodukter och endast i begränsad mängd.

1. ALLMÄN VERKSAMHET

Allmän verksamhet

Svenska Jägarförbundet ska leda de delar av jakten och viltvården i landet som framgår av detta beslut, i syfte att bidra till att här angivna mål samt riksdagens mål för viltvård och viltförvaltning uppfylls.

Generella mål

- Angivna mål inom beslutade verksamhetsområden uppfylls.
- Andelen kvinnor ökar i jägarkåren och i ledande positioner på alla nivåer inom förbundet.
- Viltförvaltningen ska bedrivas på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden upprätthålls och gynnas.
- Medverka till att främja brukande av vilt som resurs.

Generella återrapporteringskrav

Jägarförbundet ska:

- Redogöra för hur förbundet arbetat för att uppfylla i beslutet och angivna mål samt analysera resultatet av sina insatser.
- Redogöra för och analysera resultatet av förbundets arbete med jämställdhet.
- Särredovisa arbetet med i beslutet angivna verksamhetsområden och lämnade uppdrag. Den ekonomiska redovisningen ska specificeras per verksamhetsområde. En jämförelse per verksamhetsområde ska göras med de tre föregående åren. Den ekonomiska redovisningen ska dessutom visa hur tilldelade medel inom varje verksamhetsområde fördelas på kostnadsslagen
 - löner och sociala avgifter
 - resor, kontor och revision
 - övriga kostnader.
- Tillse att den ekonomiska redovisningen granskas av revisor.
- Tillse att en kopia av revisionsberättelsen bifogas återrapporteringen av uppdraget.

Svenska Jägarförbundet ska föreslå operativa åtgärder och lämpliga strategier för framtida förvaltning av klövvilt (främst vildsvin, rådjur samt dov- och kronhjort) för att på sikt kunna begränsa klövviltsskadorna inom jord- respektive skogsbruk.

FOTO: MOSTPHOTOS

ALLMÄN VERKSAMHET

Jägareförbundets arbete inom ramen för Jakt- och viltvårdsuppdraget

Svenska Jägareförbundet anser att förbundet har genomfört Jakt- och viltvårdsuppdraget för 2018 och att måluppfyllelsen är god och i vissa fall mycket god.

Jägareförbundet konstaterar att en tydlig och väl genomarbetad verksamhetsplan samt en tydlighet i målformuleringarna av Jakt- och viltvårdsuppdraget skapat förutsättningar för att göra ett bra arbete och en väl genomarbetad redovisning.

Under verksamhetsåret påverkas Jägareförbundet av beslut och händelser i samhället som innebär att löpande omprioriteringar genomförs. Dessa påverkar resultaten i uppdragets verksamhetsområden och kan bidra till vissa justeringar inom ramen för beslutet. I det fall det är omfattande omprioriteringar som vidtas sker det i dialog med ansvarig jaktmyndighet eller departementet. I redovisningen framgår vilka nödvändiga omprioriteringar som gjorts.

Behovet av långsiktighet

Viltstammarna påverkar varandra, bland annat genom predation och konkurrens om föda. Flera av de jaktbara viltarterna sprider sig idag till nya områden, vilket gör att viltsmåhållena och viltets påverkan på landskapet förändras. Samtidigt påverkar jakten direkt och indirekt de olika viltarterna.

Med hänvisning till ovanstående samt de trender som vi har i samhället, viltförvaltningens utveckling och naturgivna behov av adaptivitet samt det ökade behovet av samverkan med andra parter och behovet av kunskap hos såväl nya jägare som hos allmänheten, anser Svenska Jägareförbundet att regeringen bör eftersträva mer långsiktiga beslut avseende Jakt- och viltvårdsuppdraget.

Långsiktighet förutsätter något mindre detaljerat beslut men uppvägs med lätthet genom tätare kommunikation med ansvarigt departement ifall justeringar eller prioriteringar är önskvärda.

Effektanalyser av vidtagna åtgärder

Analyser rörande effekter av rådgivning och information måste baseras på kriterier som är objektiva, kvantifierbara, möjliga att samla in och som med rimlig sannolikhet kan kopplas till de genomförda åtgärderna. Löpande i redovisningen finns exempel på uppnådda effekter och möjligheten till användandet av mer avancerad teknik och beräkningssätt.

ALLMÄN VERKSAMHET

Jägareförbundets arbete med jämställdhet

I jakt- och viltvårdsuppdraget är det ett generellt mål att "andelen kvinnor ökar i jägarkåren och i ledande positioner på alla nivåer inom förbundet." Generella återrapporteringskrav är också att Jägareförbundet ska redogöra för och analysera resultatet av förbundets arbete med jämställdhet.

Personalorganisationen har i ett historiskt perspektiv varit klart mansdominerad och Svenska Jägareförbundet har sedan länge arbetat aktivt för att skapa en jämnare könsfördelning. Antal anställda 2018 uppgick till 111 personer, 37 kvinnor och 74 män. Lönekartläggning görs årligen och påvisar inga skillnader som kan hänföras till kön.

En nationell handlingsplan mot kränkande särbehandling är framtagen för både personal- och förtroendeorganisationen. Implementering sker separat i alla länsföreningar som är egna juridiska personer.

Kvinnor i jakten

Förbundet har nått sina mål i jakt- och viltvårdsuppdraget när det gäller genusperspektiv inom jakten. Att fler kvinnor jagar, eller vet vad jakt innebär, är allt viktigare för jägarkåren och för jaktens position i samhället.

Antalet kvinnor som jagar ökar i alla kategorier: mätt i kvinnor som är jaktkortslösare, medlemmar i Svenska Jägareförbundet samt i kvinnornas andel och antal på alla förtroendenivåer. Detta gäller såväl i jaktvårdskretsarnas styrelser som i länsjaktvårdsföreningarnas styrelser. Kvinnor på positionen som ordförande i jaktvårdskretsarna samt i länsjaktvårdsföreningarna visar också en ökande trend.

Jägareförbundet arbetar bland annat med verktyget JAQT i sitt genusarbete (Svenska Jägareförbundets nätverk för kvinnor). Nätverkets mål ligger i linje med förbundets strategiska mål och syftar till att öka antalet jagande kvinnor, öka antalet kvinnliga medlemmar och få fler kvinnor som ledare och förtroendevalda i förbundet. Under året genomfördes ett stort antal aktiviteter inom JAQT runt om i landet.

Nätverken fungerar också som rekryteringsbas av förtroendevalda till Jägareförbundets styrelser på olika nivåer. Det målstyrda arbetet inom JAQT i länen har lett till att antalet och andelen kvinnor i förbundet ökar och att kvinnor tar på sig uppdrag i styrelser. JAQT är en del av organisationen på läns- eller krets nivå.

För att både ta del av och bidra till forskningen och kunskapsutvecklingen angående genusperspektiv i jakten sker samarbete med olika universitet, myndigheter och organisationer: Sveriges Lantbruksuniversitet, Skogsmästarskolan, Stockholms universitet, Umeå universitet, Mitt-universitetet, Linköpings universitet, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Studieförbundet, Svenska Kennelklubbens jakthundsklubbar samt med nordiska och europeiska jägareförbund. Föreläsningar om det nationella arbetet med JAQT har genomförts i olika sammanhang.

Kvinnor som jagar och genusperspektiv i jakten ger fortsatt positiv genomslagskraft i både riks- och länsmedia. JAQT-nätverken har ställt upp med service till

286 827 jaktkortslösare, 7,1 % kvinnor (20 351 st)

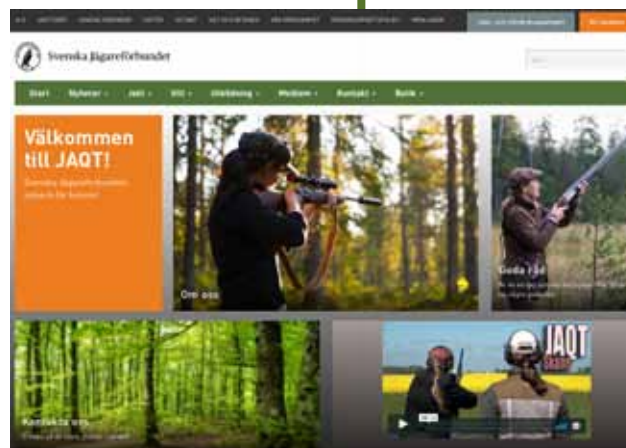

Bild från Jägareförbundets hemsida. JAQT är Jägareförbundets nätverk för kvinnor. Antalet kvinnor som löser jaktkort ökar. Antalet kvinnliga medlemmar i Jägareförbundet ökar också liksom kvinnornas andel och antal på alla förtroendenivåer.

länsmedia. Ett 40-tal journalister, studenter och forskare har fått faktaunderlag och medieservice på riksnivå. Det har varit nationella inslag i bland annat SVT-Nyheter, TV4-Nyheter, Dagens Industri, P1, P4, Affärsvärlden, Jaktjournalen, Jaktmarker och Fiskevatten, Svensk Jakt samt Sveriges större mässtidningar inom jakt. Flera olika filmteam har fått faktaunderlag samt persontips. En film om Jägareförbundets nätverk JAQT har producerats under 2018 och släpps i början av 2019.

- Andelen kvinnor av jaktkortslösarna var 7,1 procent under 2018 (31 december) vilket motsvarade 20 351 kvinnor (+ 1 142 stycken från 2017). 1996/1997 var andelen kvinnor i jägarkåren 3,7 procent (11 300 stycken).
- Av Svenska Jägareförbundets medlemmar var 9,1 procent kvinnor, vilket motsvarade 13 659 kvinnor (+525 stycken från 2017).
- I förbundsstyrelsen var andelen kvinnliga ledamöter 20 procent, två stycken (samma som 2017).
- I styrelserna för landets 22 länsjaktvårdsföreningar var kvinnor som var ledamöter 21 procent (20,3 procent 2017, 6,1 procent 2001). Tre ordförande i länsjaktvårdsföreningarna var kvinnor.
- I styrelserna för landets jaktvårdskretsar var andelen kvinnor som var ledamöter 10,5 procent (10,1 procent 2017, 3 procent 2001). 28 ordförande i de 313 jaktvårdskretsarna var kvinnor.
- 2018 utgjorde antalet kvinnor 23,7 procent (2 846 stycken) av de godkända provtagarna för jägarexamen (teoriprovet). Trenden är stabil när det gäller kvinnor som tar jägarexamen.

Svenska Jägarförbundet

FOTO: MOSTPHOTOS

EKONOMISK REDOVISNING

Den ekonomiska redovisningen över Jakt- och viltvårdsuppdraget är skild från Svenska Jägarförbundets redovisning och uppdelad per verksamhetsområde. Eftersom uppdraget såg annorlunda ut för 2017 har tidigare års sammanställningar anpassats till detta för att skapa möjlighet till jämförelser. Avvikelse kommenteras ytterligare under respektive verksamhetsområde.

Sammanställning av kostnader inom ramen för Jakt- och viltvårdsuppdraget

Verksamhets- område	Kostnader 2015	Kostnader 2016	Kostnader 2017	Anvisade medel 2018	Kostnader 2018	Not
Kunskap och kompetens inom praktisk jakt och viltförvaltning	41 869 257	38 399 816	38 753 396	35 000 000	41 144 533	1
Viltövervakning	5 171 012	8 439 055	7 285 192	6 000 000	6 909 671	1
Klövviltsförvaltning	5 067 382	4 775 090	7 520 633	8 750 000	7 167 765	1
Vilt och trafik	2 722 221	2 710 659	2 417 534	2 500 000	2 591 782	
Summa	54 829 872	54 324 620	55 976 755	52 250 000	57 813 751	

Not 1. Det stora fokus som legat på att förbättra viltövervakningen och skapa möjligheter för en framtida framgångsrik klövviltsförvaltning har inneburit viss förskjutning i kostnader.

Intäkter

Utöver anvisade medel 52 250 000 kronor (52 250 000 kronor) redovisas intäkter om 2 912 915 kronor (2 845 007 kronor) inom ramen för Jakt- och viltvårdsuppdraget.

Spec kostnader av anvisade medel 2018

Verksamhetsområde	Lön, Soc avg	Resor, Rev, Lokal	Övrigt	Total
Kunskap och kompetens inom praktisk jakt och viltförvaltning	24 257 951	3 137 874	13 748 709	41 144 533
Viltövervakning	3 523 329	382 476	3 003 866	6 909 671
Klövviltsförvaltning	4 434 689	749 579	1 983 497	7 167 765
Vilt och trafik	1 304 868	171 235	1 115 679	2 591 782
SUMMA 2018	33 520 837	4 441 164	19 851 750	57 813 751
SUMMA 2017	31 881 122	5 879 515	18 216 118	55 976 755

2. PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Mål

- Myndigheter får på förfrågan underlag och objektiva yttranden i frågor om praktisk jakt och viltförvaltning.
- Enskilda har tillgång till objektiv, kunskapsbaserad och lättillgänglig information om praktisk jakt och viltförvaltning samt om viltforskning.
- Kunskaperna om praktisk jakt, viltvård och det jaktbara viltets utveckling är god bland markägare, jakträttshavare och jägare, samt att dessa har god tillgång till objektiv information och god service i nämnda frågor.
- Kunskaper och fakta om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden om björn, järv, lodjur och kungsöm kan tillhandahållas.
- Mycket goda kunskaper om praktisk jakt och viltvård i samband med skyddsjakt och andra skadeförebyggande åtgärder kan tillhandahållas.
- Jaktsäkerheten är hög och antalet skadskjutningar är få.
- Den negativa påverkan på hälsa och miljö från blyammunition är försumbar och blyfri ammunition används så långt det är möjligt.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska enskilt och i samverkan med berörda myndigheter tillhandahålla kompetens inom praktisk jakt och viltförvaltning, tillhandahålla faktabaserad kunskap om jaktbart vilt samt om viltforskning. När förbundet informerar, muntligt eller skriftligt (inklusive på webbplats), ska det tydligt framgå när det sker inom ramen för den verksamhet som bidraget finansierar. Informationen ska vara allsidig, objektiv och fri från annonser.

Svenska Jägareförbundet ska tillhandahålla objektiv information om praktisk jakt och viltvård. När främmande viltarter förekommer, ska förbundet på förfrågan bistå med kunskap till berörda myndigheter, organisationer och enskilda. Villkor och kostnader för att delta i kurser, temadagar och liknande som anordnas för denna verksamhet ska vara samma för samtliga deltagare. Förbundet ska på förfrågan bistå med råd och förslag till åtgärder för jakten, viltvården samt praktiskt genomförande av skyddsjakt och andra skadeförebyggande åtgärder, särskilt beträffande skador från klövvilt. Förbundet ska inom sitt verksamhetsområde aktivt bidra i samhällets arbete för att uppfylla miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

Förbundet ska verka för hög jaktsäkerhet, minimerat antal skadskjutningar samt för att jakthundar är grundutbildade och jaktetiken god vid all jakt med hund. Förbundet ska även arbeta aktivt mot illegal jakt, särskilt på stora rovdjur, mot utsättning utöver vad som följer av 12 § jaktförordningen (1987:905) och för att de som deltar i jakt erlägger viltvårdsavgift. Förbundet ska delta aktivt i arbetet med att fasa ut användningen av blyammunition och i samhällets arbete mot miljökvalitetsmålet En giftfri miljö. Arbetet bör ske dels genom att bidra till att blyfri ammunition och miljöåtgärder vid skjutbanor utvecklas, testas och används, dels genom att informera om i vilka jaktliga sammanhang det finns lämplig blyfri ammunition och hur den negativa påverkan från blyammunition kan minimeras.

Ett av målen i Jägareförbundets Jakt- och viltvårdsuppdrag är att kunskaper och fakta om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden om björn, järv, lodjur och kungsöm kan tillhandahållas.

FOTO: MOSTPHOTOS

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska med beaktande av ovan angivna mål och uppdrag, för verksamhetsområdet utförligt redovisa:

- Sitt arbete i förhållande till myndigheter under 2018, till exempel remisser, rådgivning och yttranden.
- Sitt arbete i förhållande till allmänheten under 2018, till exempel genom webbplatser och applikationer. Förbundet ska dessutom ange de målgrupper som förbundet nått med informationen.
- Vilka aktiviteter som särskilt riktats till invandrare med syfte att bidra till integration i det svenska samhället, samt utvärdera och analysera resultatet av detta arbete.
- Vilka aktiviteter som utförts under 2018, till exempel anordnade kurser, temadagar och liknande, antal deltagare vid dessa tillfällen samt vilket utbildningsmaterial som tillhandahållits.
- Tidsåtgång för rådgivning i praktisk jakt och viltförvaltningsfrågor.
- Tidsåtgång för rådgivning till myndigheter, markägare och jägare i markanvändnings- och miljöfrågor relaterade till viltvård och jakt.
- Det arbete som utförts med hänsyn till skyddsjakt, till exempel yttranden och bistånd till förvaltande samordning av skyddsjakt på rovdjur.
- Var i landet skyddsjakt bedrivs i större omfattning, vilka arter som främst är föremål för jakten och analys av hur skadebilden har förändrats över tiden.
- Arbetet med vildsvinsförvaltning och vilka resultat som har uppnåtts.
- Förbundets information om vildsvinsförvaltning, bland annat vilken kunskap som har spridits, till vilka aktörer och i vilket omfång samt en analys av effekten av åtgärderna.
- Vilka aktiviteter som genomförts för att sprida kunskaper om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden avseende rovdjur samt förbundets arbete för motverkande av illegal jakt,
- Hur förbundet spridit kunskaper om vikten av trikinprovtagning av kött från vildsvin och björn samt om lämpligt tillvaratagande av köttet från dessa arter, bland annat vilken information som har spridits, till vilka aktörer och i vilken omfattning samt en analys av dessa åtgärders effekt.
- Hur förbundet har informerat om vikten av aktiv adaptiv förvaltning av klövviltstammarna, bland annat vilken information som har spridits och till vilka aktörer, samt vilka åtgärder som vidtagits för att långsiktigt minska skadorna från nämnda arter och åtgärdernas effekter.
- Hur förbundet har verkat för att antalet skadskjutningar ska vara lågt, särskilt vid jakt på björn och varg samt vilka effekter som uppnåtts.
- Hur förbundet har verkat för att ammunitionen ska vara blyfri i så hög grad som möjligt, bland annat vilka åtgärder som vidtagits till förmån för blyfria alternativ, samt hur förbundet har arbetat för att minimera den negativa påverkan på hälsa och miljö från blyammunition, till exempel åtgärder vid skjutbanor och omhändertagande av blykontaminerat avfall.

Jägareförbundet ska bland annat redovisa var i landet skyddsjakt bedrivs i större omfattning, vilka arter som främst är föremål för jakten och analys av hur skadebilden har förändrats över tiden.

FOTO: NIKLAS LILJEBÄCK

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Objektivitet i information och service

Svenska Jägareförbundet arbetar regelmässigt med olika lärosäten, följer och sammanställer forskning och forskningsresultat, samt tar även en aktiv roll som utförare i gemensamma forskningsprojekt inom jakt och viltförvaltning.

Arbetsättet säkerställer att data som samlas in av jägarkåren och Jägareförbundet används på bästa sätt, och att förbundet upprätthållit god kompetens hos sina tjänstemän. Samtidigt ställer samverkan med lärosäten tydliga krav på rutiner där alla resultat presenteras på ett objektivt sätt.

Tydligt är också att Jägareförbundets kunskap blir alltmer efterfrågad då fler myndigheter och organisationer söker samarbete i jakt- och viltvårdsfrågor vilket bör uppfattas som att den information vi förmedlar uppfattas som objektiv och användbar, samt att den kunskap och det förhållningssätt förbundet står för leder till en utvecklad viltförvaltning.

Samverkan om insamling av data och analys säkerställer samtidigt objektivitet och skapar tilltro mellan aktörerna i viltförvaltningen. Förbundet har till exempel i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) sedan 2009 undersökt jägares, markägares och brukares attityder till viltstammarnas storlek, viltvård samt omfattningen av skador på grödor och växande skog. Genomförandet av undersökningarna har till stora delar skett med medlemsmedel, men arbetet med att kommunicera resultaten till intressenter och allmänheten har delvis skett inom ramen för Jakt- och viltvårdsuppdraget. Analysarbetet och kommunikationen har fortgått under 2018. Under respektive rubrik redovisas vilken typ av information som tagits fram.

Frågan om objektivitet i informationen diskuteras regelbundet på personalmöten. Syftet är att påminna personalen om inriktningen på våra uppdrag, diskutera gränsdragningar och utveckla metoder som garanterar objektivitet och saklig information. Vid nyanställningar läggs särskild uppmärksamhet på hur personalen ska agera för att leva upp till riktlinjerna för Jakt- och viltvårdsuppdraget.

Erfarenheterna visar att det går alldeles utmärkt att förena objektivitet med ett stort engagemang från en förtroendemannaorganisation. Uppstår situationer där förbundets roll och objektivitet kan ifrågasättas väljer förbundet att avböja arbetsuppgifter inom Jakt- och viltvårdsuppdraget för att vidmakthålla objektiviteten i de delar av uppdraget som utförs.

Analyser avseende tonalitet har gjorts av de artiklar där Jägareförbundet förekommer. Tonaliteten är i cirka 80 procent av artiklarna neutral. Eftersom en hel del artiklar även rör förbundets medlemsuppdrag tyder analyserna på att Jägareförbundet mycket väl når upp till kraven på objektivitet och saklighet i sitt mediarbete.

Jägareförbundet har i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) sedan 2009 undersökt jägares, markägares och brukares attityder till viltstammarnas storlek, viltvård samt omfattningen av skador på grödor och växande skog.

FOTO: JOHANNA THÖRNQVIST

Nationellt

På nationell nivå har främst samverkan med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Jordbruksverket intensifierats under året. Arbetet med viltsjukdomar, främst Afrikansk svinpest (ASF) och Chronic wasting disease (CWD), har gått in i en mer operativ fas där Jägareförbundet via sin landsomfattande organisation är en viktig aktör vid övervakning och provtagning samt en resurs för bekämpning om sjukdomar dyker upp. Förbundet ingår till exempel som en del av Jordbruksverkets expertgrupp för ASF och koordinerar provtagning för CWD i landet de kommande tre åren.

Inom ramen för arbetet med viltolyckor samverkar Jägareförbundet med ett tiotal olika myndigheter för att förebygga viltolyckor. Förbundet bistår, via vår välbesökta hemsida, också flera myndigheter med kommunikation till jägarkåren. Bland annat kommunikation om viltsjukdomar, miljöövervakning och invasiva arter.

Sveriges viltförvaltningsdelegationer är också en viktig målgrupp när det gäller samverkan med våra regionala myndigheter. Under året har de ordinarie jägarrepresentanterna utbildats och samordnats gällande den regionala viltförvaltningen, som berör alltifrån miniminivåer för stora rovdjur till klövviltsförvaltning. I samband med en ökad dialog blir det dock väldigt tydligt att landets länsstyrelser hanterar sina viltförvaltningsdelegationer på varierande sätt där vissa känner stor delaktighet medan andra inte tillfrågas. Att ha en god dialog på det regionala planet är avgörande för att öka förståelsen för myndigheters beslut och förbundet kan i dagsläget se stora skillnader i förtroende för landets länsstyrelser.

Internationellt

Den internationella samverkan med andra länders myndigheter har ökat snabbt under 2018. Finland, Norge och Danmark står inför en spridning av vildsvin i respektive land och har vid flertalet tillfällen efterfrågat förbundets expertis i vildsvinsförvaltning. Jägareförbundets ledande expertis på att hantera invasiva arter har mött en starkt ökande efterfrågan senaste året då EU fokuserat särskilt på frågan.

Utbredningen av Afrikansk svinpest i Europa har också gjort att förbundets kompetens efterfrågats, bland annat vad gäller viltövervakning och kommunikation med jägarkåren. Förbundet har ingått i en handfull expertgrupper åt EU-kommissionen, Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA), med flera.

Utbredningen av Afrikansk svinpest i Europa har gjort att Jägareförbundets kompetens efterfrågats, bland annat vad gäller viltövervakning och kommunikation med jägarkåren.

FOTO: MOSTPHOTOS

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Yttranden och utlåtanden

På förbunds nivå har Jägareförbundet noterat tolv besvarade remisser enligt sammanställningen nedan. Därtill kommer förfrågningar rörande vapenärenden som översänts från polismyndigheten. Utöver dessa remisser tillkommer ett mycket stort antal yttranden och utlåtanden som behandlats av personal och länsjaktvårdsföreningar. Länsstyrelserna översänder flest remisser i frågor som rör exempelvis skötselplaner för älg och kronvilt, tillstånd av varierande slag samt frågor rörande skötselplaner vid bildande av naturreservat. Bland övriga instanser som översänt remisser till länsjaktvårdsföreningarna finns bland annat regionala myndigheter och kommuner.

Remiss från	Angående	Besvarad
Miljö- och Energidepartementet	Direktiv på avfallsområdet	13 februari
Naturvårdsverket	Skötselplan för Gotska Sandöns nationalpark	15 mars
Justitiedepartementet	Genomförande av EU:s vapendirektiv (Ds 2018:1)	19 april
Näringsdepartementet	Ändring i 28 b § jaktförordningen	2 maj
Havs- och vattenmyndigheten	Samråd om inledande bedömning 2018 (3076-17)	5 maj
MSB	Revidering av föreskrifter om explosiva varor	7 maj
Naturvårdsverket	Reviderade föreskrifter om viltskador	31 maj
Livsmedelsverket	Föreskrifter om planering och kontroll av slakt	10 augusti
Naturvårdsverket	Förslag till föreskrifter om jaktmedel	31 augusti
Näringsdepartementet	Ändringar i jaktförordningen avseende jaktmedel	3 september
Havs- och vattenmyndigheten	Miljöstatus samt miljökvalitetsnormer	7 september
Justitiedepartementet	Tillståndsprövning av vapendelar (Ds 2018:30)	5 oktober

Kunskaper om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden avseende björn, jäv, lodjur och kungsörn

Jägareförbundet informerar via sin hemsida www.jagareforbundet.se om de beslut och domstolsavgöranden som kommer till förbundets kännedom. Normalt läggs domstolsavgöranden ut i sin helhet efter att ha avpersonifierats.

Rapporterad tid för området Kunskap och kompetens inom praktisk jakt och viltförvaltning

Jägareförbundets personal har rapporterat totalt 54 434 arbetstimmar 2018 (52 738 timmar 2017) inom ramen för verksamhetsområdet.

Rådgivning till myndigheter, markägare och jägare i markanvändnings- och miljöfrågor

Personalen har rapporterat 9 667 (19 781) timmars arbete med rådgivning. Under året har det satsats på att få med fler på temakvällar och utbildningar för att ge djupare kunskap.

Viltkött

Intresset för att äta ekologiskt, närodlat och hållbart ökar. Idag vill varannan svensk äta mer viltkött, enligt en Sifo-mätning. Viltkött hamnar också överst på listan i WWF:s köttguide med hänsyn till klimatpåverkan, biologisk mångfald och avsaknaden av kemiska bekämpningsmedel.

Jägarna vill generellt att fler ska få tillgång till det nyttiga och naturliga viltköttet och Jägareförbundet arbetar med att få ut mer viltkött till icke-jägare och har under året arbetat med att öka både intresset och kunskapen om viltkött.

Kvaliteten på köttet avgörs av hur viltet tas tillvara efter skottet. Hygien, urtagning, transport, hängning, mörning, styckning, infrysning, förpackning till hur det tinas och tillagas avgör slutresultatet. Fakta om allt detta finns att tillgå på Jägareförbundets viltmatsida Viltmat.nu. Här finns också utbildningsfilmer, styckaffischer, goda råd, recept, hur slaktboden ska vara utrustad och information om var jägare kan lämna in viltkött till vilthanteringsanläggningar och hur man tar trikinprov.

Jägareförbundet arbetar för att sprida intresset för viltkött runtom i landet. Därför finns en viltmatlåda framtagen till alla förbundets kontor som innehåller material för mässor, lokala event och liknande. Genom att sprida intresse för viltkött, sprids även intresset för vilt och vilka resurser som lokalt kan skördas från naturen.

Under 2018 har Jägareförbundet bland annat deltagit i Bok- & Biblioteksmässan i Göteborg. Under denna mäsä fick cirka 7 000 besökare smaka på rökt vildsvin och få inspiration till viltmatlagning.

Under 2018 har Jägareförbundet arbetat med fyra viltmatprojekt, som fått stöd av Jordbruksverket. De är pilot- och samarbetsprojekt som främjar vilt som lokal livsmedelsresurs samt stärker viltkedjan från natur till konsument. Fokus ligger mot vildsvinskött. Projekten fortsätter under 2019.

- Projekt 1 handlar om att öka jägarnas kunskaper i tillvaratagande, så att det ska komma ut mer viltkött på marknaden med högre kvalitet.
- Projekt 2 syftar till att förbättra vildsvinsköttets rykte som hållbart, nyttigt och välsmakande livsmedel, så att efterfrågan och därmed avskjutningen ökar.
- Projekt 3 är ett pilotprojekt som kallas för Vild vecka i skolan, som ska utveckla ett koncept för genomförande av en vild vecka i skolorna.
- Projekt 4 handlar om att försöka använda viltköttet som varumärkesbyggande för Sverige.

Svenska Jägareförbundet har även under året deltagit i utmärkelsen Årets Viltmatrestaurant tillsammans med Svenska Viltmatakademin och Eriksberg i Blekinge. Syftet är att uppmuntra restauranger att servera viltkött, framför allt vildsvinskött.

Viltmat.nu hade under 2018 cirka 542 000 sidvisningar eller 284 000 unika besökare. Flest besök gjordes under jakt-säsongen. På recept-sajten är 60 procent kvinnor.

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Jägareförbundets kommunikationsarbete

Jägareförbundet har under 2018 arbetat brett med att informera och kommunicera med allmänhet, statliga myndigheter, lärosäten och olika organisationer kring jakt och viltvård. Tillförlitlighet och trovärdighet är ledord i detta arbete. Det räcker sällan bara att informationen är objektiv, den måste förklaras och sättas in i ett sammanhang så att mottagarna (såväl myndigheter, politiker, jägare som allmänhet) kan utvärdera och använda informationen. Genom att målgruppsanpassa information och sammanhang skapas tillförlitlighet, förståelse och trovärdighet.

Särskild information om regerings-, riksdags-, domstols-, och andra myndighetsbeslut som omfattas av Jakt- och viltvårdsuppdraget har publicerats på Jägareförbundets hemsida. Sajten är utformad så att det ska vara lätt att skilja jakt- och viltvårdsuppdraget från föreningsinformation. Informationen har presenterats på ett sätt som gör den lättförståelig och beskriver besluten på ett sätt som gör det möjligt att förstå konsekvenserna eller förändringarna, som följer av besluten. Ibland har besluten publicerats i exakt samma form som beslutande myndighet har använt. Detta för att öka kännedomen om besluten, främst inom jägarleden och men också hos en naturintresserad allmänhet.

Genom personalens försorg har information spridits brett, främst via telefon, e-post och sociala medier. Användande av sociala medier har ökat markant och allt fler i personalen har utbildats i sociala medier. Ett stort antal människor har också informerats på mässor och möten under 2018 där bland annat jaktetik, vildsvins- och hjortförvaltning rönt stort intresse. Inom arbetsområdet jaktetik har fyra filmer, som syftar till att öka medvetenheten om och behovet av en hög jaktetik i all användning av jakthundar, använts runt om i landet. Film har också producerats för att bland annat öka viljan att lösa statligt jaktkort.

Under 2018 har en utställning visats på olika Naturum runt om i landet. Utställningen togs fram under 2017 och mottagandet har varit väldigt positivt. Den kommer att visas så länge det finns intresse och den är uppbokad under nästan hela 2019. Målet med utställningen är att förklara viltförvaltningens roll och få en ökad förståelse för hur viltförvaltningen fungerar. Målgruppen är en naturintresserad allmänhet, med speciell inriktning mot barnfamiljer och skolor.

Under Almedalsveckan på Gotland arrangerade förbundet ett seminarium med titeln Makten över landsbygden, som handlade om besluten kring skog och vilt. I panelen fanns landshövding Maria Larsson, Martin Moraeus från LRF, Håkan Wirtén från WWF samt Bo Sköld från Svenska Jägareförbundet. Eftersom 2018 var ett valår genomfördes också en utfrågning av alla riksdagspartier. Lokalen var fullsatt vid båda tillfällena och seminarierna sändes också på webben.

Jägareförbundet har ofta skrivit och faktagranskat texter, innehåll i seminarier, rapporter och broschyrer åt andra aktörer. Syftet med detta arbete har varit att säkerställa att informationen har varit korrekt ur jakt- och viltvårdssynpunkt samt att nivån på innehållet är relevant och målgruppsanpassat. Förbundet har också genom detta säkerställt att myndigheter, lärosäten och andra organisationer alltid får tillgång till den senaste forskningen och praktiska erfarenheter inom området.

Jägareförbundets utställning, som visas på olika Naturum runt om i landet, har fått ett positivt mottagande.

Önskemålen från myndigheter om samverkan och information från Jägareförbundet tenderar att öka. Förbundet bedömer att det beror på att kraven på kunskap och koppling till aktuell forskning ökar. En annan orsak är troligen att samverkan med förbundet leder till faktiska resultat. Genom den rikstäckande personalstyrkan och den breda folkliga förankringen tränger informationen ut till jägarkåren - oavsett om de är medlemmar eller inte.

Jägareförbundet har i många situationer möjligheten att vara agendasättande. Detta märks extra tydligt i vissa frågor, exempelvis i jaktetiksdiskussionerna. En avsevärd förbättring av jaktetiken har skett, både vad avser diskussioner om jaktetik bland jägare och den bild av jakt som presenteras via sociala medier. Under 2017 och 2018 har förbundet arbetat med att skapa kännedom om etik vid jakt med hund. Förbundets styrka ligger i att vara jägarnas organisation och ha ambitionen att vilja bevara och utveckla jakten i samklang med samhället.

Idag säger inte antalet artiklar speciellt mycket om hur en organisation når ut till medlemmar eller allmänhet. Svenska Jägareförbundet förekommer (enligt branschföretaget MyNewsdesk) i media ungefär hälften så mycket som Svenska Naturskyddsföreningen. Detta visar att förbundet trots att man verkar i ett ganska smalt intresseområde (jakt) lyckas mycket väl med att nå ut till allmänheten, i jämförelse till Naturskyddsföreningen som verkar inom stora aktuella samhällsfrågor som klimat, miljö och naturvård.

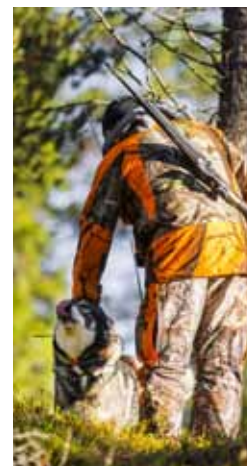
En annan intressant parameter är i vilka sammanhang förbundet syns. I 58 procent av tillfällena syns förbundet i lokala medier, i 23 procent i nischade medier och 19 procent i nationella medier.

Kunskapen om jakt och viltförvaltning verkar minska i samhället. Allt oftare får förbundet förklara hur naturen och jakt fungerar. Enligt MyNewsdesk förkommer förbundet oftast i längre förklarande artiklar, vilket stödjer upplevelsen av en minskande kunskap om brukandet av naturen.

Trots att förbundet nått ut brett i press och andra medier så visar inte antalet artiklar i redaktionella kanaler, som tidigare nämnts, den verkliga räckvidden. Nästan alla tidningar har idag möjlighet att dela artiklar på sociala medier, vilket gör att dessa når långt utanför tidningens spridningsområde. I vilken tidning artikeln publiceras avgör inte nödvändigtvis hur känd eller uppmärksamman artikel blir utan det är intressantare vilken spridning den får på sociala medier.

Eftersom djur, natur och jakt är vanligt förekommande i tidningar händer det allt oftare att journalister söker kunskap från förbundet, även till artiklar där förbundet inte omnämns. Detta sker både via telefonsamtal, mejlkontakter och via webbsidor.

Jägarkåren sprider idag frekvent jaktliga budskap på sociala medier från såväl förbundets sidor som från andra medier. Detta leder till att förbundets uttalanden och information når långt ut i samhället, och därför också till målgrupper som inte medvetet söker information om dessa frågor. Detta förändrade sätt att söka och få information ställer nya krav på förbundet, som till exempel att ta diskussioner och svara på frågor i sociala medier. I många fall handlar det om att med fakta nyansera diskussioner som baserar sig på okunskap, känslor eller tyckande.

Under 2017 och 2018 har Jägareförbundet arbetat med att skapa kännedom om etik vid jakt med hund.

FOTO: MOSTPHOTOS

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Forskning och forskningskommunikation

Svenska Jägareförbundet finansierar extern, tillämpad viltforskning med medlemsmedel genom "forskningstjugan". Sedan 2015 har förbundet valt att lägga en del av dessa resurser på att finansiera forskning som genomförs av egen forskarutbildad personal, knutna till lärosäten som externa forskare. Under 2018 har Jägareförbundet haft en forskare och en forskningskommunikatör anställda, som finansieras till 50 procent med medel från forskningstjugan och till 50 procent med medel från jakt- och viltvårdsuppdraget. Två andra anställda med forskarkompetens har också fått möjlighet att lägga en del av sin arbetstid på forskning kring gäss och vildsvin.

Den utökade satsningen på forskning och forskningskommunikation är en medveten strategi för att stärka Jägareförbundets arbete med att kommunicera forskningsresultat som är relevanta för viltförvaltningen, externt och internt inom organisationen, samt för att överbrygga glappet mellan viltforskning och viltförvaltning. I samband med omorganisationen av forskningsverksamheten har även strukturer tagits fram som tydliggör objektivitet och oberoende i den forskning som genomförs. Det är ett led i arbetet med att slå vakt om objektiviteten i förbundets information.

Under 2018 har forskningsresultat kommunicerats till avnämnnare inom viltförvaltning, myndigheter och allmänhet genom seminarier, föredrag för älgförvaltningsgrupper och viltförvaltningsdelegationer, föreläsningar vid universitet och högskolor samt genom Svensk jakt och förbundets hemsida.

Jägareförbundet arrangerade även Viltforskningsdagar tillsammans med Naturvårdsverket och SLU Umeå i oktober 2018. En dag ägnades åt en exkursion med fältföreläsningar kring klövvilt och samförvaltning. Den andra dagen bestod av seminarier om bland annat björnforskning och björnförvaltning, viltets värden, socio-ekologiska system och lantbrukets kostnader för rovdjur, samt möjligheter till mer direkta samtal med forskare inom en rad olika projekt under en "snabbträffs-session".

Arbetsgrupper

Jägareförbundets tjänstemän deltar regelbundet i arbetsgrupper, referensgrupper och expertpaneler nationellt och internationellt. Förbundet har bland annat deltagit i följande sammanhang:

- IUCN Nationalkommitté
- Wetlands International
- IUCN Goose Specialist Group
- IUCN Species Survival Commission, Invasive Species Specialist Group
- Expertgruppen för utredningen om hållbar terrängkörning
- Ringmärkarnämnden
- Nationella skogliga sektorsrådet
- Våtmarksfondens forskningsgrupp
- Referensgruppen för länsstyrelsernas IT-portal älgdata
- FACE Agri landuse expert group
- FACE bird expert meetings
- FACE CIC Technical Group on ASF
- FACE Lead in ammunition expert group
- FACE Large Carnivore Working Group
- FACE Firearms Expert Group
- FACE Legal Expert Group
- Commission Dialogue on Large Carnivores
- Nationella viltolycksrådet
- SKK jakthundskommitté
- Nationella klövviltsrådet, Naturvårdsverket
- Nationella rovdjursrådet, Naturvårdsverket
- Storfågelforum, Naturvårdsverket
- Kompetensnätverk för kvalitetsutveckling av frivilligbaserad miljöövervakning
- Arbetsgrupp Chronic wasting disease
- SLU:s strategigrupp för Skogsfakulteten

Hemsidan

Hemsidan är en av Svenska Jägareförbundets viktigaste kanaler för att kommunicera och interagera med allmänhet och jägare. Besöksfrekvensen, räknat i antalet unika besökare, var 1 416 012 under 2018, en ökning med en dryg procent jämfört med tidigare år. Jägareförbundets webbplats består av information om förbundet, jakt, regler, Jakt- och viltvårdsuppdraget, nyheter, vilt, jägare och natur. Tjänsten Jakttider uppdateras kontinuerligt och ger information om alla jakttider, skyddsjaktsparafer, solens och månens upp- och nedgång. Länsjaktvårdsföreningar och jaktvårdskretsar har egna hemsidor, främst med information om den lokala verksamheten.

För att skapa tydlighet mellan föreningsinformation och uppdraget från regeringen finns en särskild flik med de nyheter och den information som hänför sig till Jakt- och viltvårdsuppdraget. Fliken har haft 54 199 sidvisningar. Webbsidan Jakttider hade under året 629 850 sidvisningar. Övriga fasta avdelningar med kunskapsgenererande sidor är i ovanstående stycke undantagna men återkommer i återrappporteringen.

Viltappen

Svenska Jägareförbundets Viltapp syftar i första hand till att vara ett lättillgängligt och bra stöd vid fältbestämning av vilda däggdjur och fåglar. Viltappen fungerade väl som informationsspridare under 2018. Under året har den uppdaterats. Målet är att fortsätta utveckla appen under 2019. Viltappen hade en bra bit över 400 användare en genomsnittlig dag under året. Totalt har appen sedan lanseringen närmare 180 000 installationer.

Vilt & Vetande

Vilt & Vetande förmedlar fakta och kunskap om vilt. Mottagare är allmänheten, myndigheter och massmedia. Informationskanalerna är webb, telefon, mejl och en mobilapp. Vilt & Vetandes hemsida har under 2018 haft drygt 479 000 sidträffar. Hemsidan förbättras löpande både till struktur och innehållsmässigt.

SOS Hundjouren

Under 2018 publicerades 161 annonser angående försvunna och upphittade hundar. Jakhundarna upptar en del av innehållet men största andelen annonser handlar om sällskapshundar vilket betyder att tjänsten också används flitigt av hundägare över lag. Tjänsten är också kopplad till sociala medier (Facebook, Twitter) där annonserna per automatik publiceras och kan delas.

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Kurser, temadagar och utbildningsmaterial

Det totala antalet kursdeltagare är i stort oförändrat och slutade på 12 047 rapporterade deltagare. På e-jakt, som idag innehåller fyra utbildningar kopplade till uppdraget, Eftersök teori, Älgförvaltning, Stycka vildsvin och Stycka klövvilt samt Jägarskolan, fanns dessutom 823 deltagare. Utbildningarna nedan är ett urval av genomförda kurser:

Etik	348
Fältvilt	731
Jaktledarutbildning	811
Säljaktsutbildning	169
Tema klövvilt	5 841
Viltvårdsområden	166
Utbildningsjakter	380
Viltundersökare	407
Viltsjukdomar/provtagning	292
Viltvård	167

Även om produktionen av en ny jägarskola ligger utanför uppdraget så är det värt att nämna en del om det, eftersom antalet som årligen läser jägarskolan utan att ha för avsikt att börja jaga ökar. Det har blivit det bästa sättet att lära sig om djur och natur i Sverige och med det nya materialet, som tagits fram under 2018 och publiceras under 2019, kommer antalet säkerligen att öka ytterligare.

Ett utkast till temamaterial om dovvilt har tagits fram och processades under året. Materialet har provats vid några tillfällen med gott resultat och efter ytterligare en genomgång kommer det att vara tillgängligt för användning under våren 2019.

Skytteinstruktörsutbildning

Utbildningarna har strukturerats och samordnats och genomförs inom länsjaktvårdsföreningarna enligt fastlagda planer.

Ett utbildningsmaterial om dovvilt har tagits fram under 2018.

FOTO: MOSTPHOTOS

Yrkesmässig utbildning

2018 års viltmästarkurs genomfördes mellan 29 januari och 14 september på Öster Malma i Södermanland. Totalt antogs 19 studenter. Sju studenter med akademisk bakgrund och tolv studenter med jaktelevsbakgrund. Av de sju med akademisk bakgrund var tre skogsmästare, en biolog, en agronom, en gymnasielärare och en lantmästare. Totalt fyra kvinnor genomförde viltmästarkursen 2018. Två av dem blev antagna på akademiska meriter och två blev antagna med jaktelevsbakgrund.

Totalt anlitas 66 olika föreläsare och exkursionsvärdar. Av dessa var 18 anställda av Svenska Jägareförbundet och 48 var externa.

Under kursen behandlades bland annat juridik, ekonomi, presentationsteknik, viltförvaltning, viltbiologi och viltvård samt en del praktiska moment såsom skytte och tillvaratagande av vilt. Ett flertal exkursioner genomfördes också, bland annat till Danmark och Skåne.

Under hösten 2018 har utvärdering av kursen skett i samarbete med Sveriges Viltmästareförbund (VIF) vilken kommer ligga till grund för det utvecklingsarbete som kommer genomföras inför nästa kurs.

Universitetsstudier

Under hösten 2018 gavs kursen Viltförvaltning och viltvård i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Redovisning av arbeten samt tentamen skedde i januari 2019. Fokus på denna kurs har varit flerartsförvaltning (hur man ska förvalta flera olika populationer av vilt inom ett givet område), samförvaltning (att hitta lösningar som alla parter till exempel jord- och skogsbruk, friluftsliv med mera kan acceptera), samt viltets ekosystemtjänster (vilka funktioner som skapas i ett ekosystem och som gynnar människor).

Gästföreläsningar på universitet

Under 2018 har Jägareförbundets personal föreläst om viltbiologi, viltvård och bevarande, viltövervakning, praktisk viltförvaltning samt viltforskning. De lärosäten som besökts är Linnéuniversitetet, Linköpings universitet, Lunds universitet, SLU Grimsö, SLU Ultuna, SLU Umeå, Stockholms universitet, Uppsala universitet och Umeå universitet.

2018 års viltmästare utanför slottet på Öster Malma på examensdagen den 14 september.

FOTO: JAN HENRICSON

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Integration

Under 2018 har Svenska Jägareförbundet fokuserat på att utveckla ungdomsverksamheten i hela landet. Istället för att arrangera separata aktiviteter enbart för grupper med utländsk bakgrund har förbundet valt att fokusera på att integrera människor med utländsk härkomst i olika aktiviteter.

I länsföreningar och kretsar arrangeras det under året mängder av aktiviteter för förskolebarn, skolbarn, ungdomar, vuxna och nya jägare. Det handlar om ungdomsläger, besök i skolklasser och SFI-klasser, nybörjarjakter, ungdomsjakter, vildmarks-läger och friluftsdagar.

Samarbeten med bland annat Skogen i Skolan, Bonden i Skolan och olika friluftsmässor ger möjligheter att varje år möta tusentals skolelever och familjer och berätta om den svenska naturen. Många av skolbarnen har utländsk härkomst och här märks att förbundet gör en oerhört viktig insats för att berätta och informera om djuren i den svenska naturen och vad allemansrätten innebär. Likväl är det lika viktigt att skapa förståelse för jakt, dess funktion och plats i samhället, samt skapa intresse för den samverkan jakten ger mellan de människor som utövar den.

Skolelever luktar på björnskosmörning i Jägareförbundets monter under arrangemanget Jorden och skogen i stan i Umeå.

FOTO: ANJA KJELLSSON

För att nå ut ännu bredare till skolor och lärare tog Jägareförbundet i samarbete med Svenskt friluftsliv i början av 2018 fram ett material om den svenska naturen, en broschyr som berättar om vanliga svenska däggdjur, fåglar och allemansrätten. Materialet skulle också lätt kunna översättas till olika språk. Broschyren har namnet "Välkommen till naturen" och 2 000 exemplar provdistribuerades via Utbudet.se. De tog slut på mindre än en vecka. Över 80 olika skolor i Sverige beställde materialet och efterfrågan var stor från många fler.

Jägareförbundet ser ett skriande behov av denna typ av information om naturen och förbundet arbetade under 2018 med att söka ekonomiska medel för att trycka upp en mycket större upplaga. Detta lyckades och i början av 2019 trycktes 44 000 exemplar av "Välkommen till naturen".

I det nya intressebaserade nätverket Unga Jägare, som växer fram i fler och fler län, är alla ungdomar mellan 15-25 år välkomna att delta. Där strävar förbundet hela tiden efter att ha en mix av deltagande personer med olika bakgrund, härkomst och kön eftersom detta bidrar positivt till gruppens utveckling.

I vissa delar av landet har Jägareförbundet också startat projektet "JaktCoach" i syfte att hjälpa nya jägare och jägare som inte själva har kontaktnät eller tillgång till egen mark att komma ut i skogen. Detta är ett viktigt verktyg även ur integrationssynpunkt.

Skydds jakt med analyser

Svenska Jägarförbundet samverkar med myndigheter och organisationer vad gäller skydds jakt och skadeförebyggande åtgärder, exempelvis Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, LRF, viltförvaltningsdelegationer, polismyndigheterna och Viltskadecenter.

Skydds jakt är idag ett tämligen vitt begrepp som omfattar olika åtgärder för att förhindra skador inom jordbruk, djurhållning, skogsbruk, vägtrafik och på fastigheter. Insatserna berör en mängd olika arter i en rad olika situationer och rör inte bara stora rovdjur. Det kan gälla grävling under ett bostadshus, gäss på badstränder eller i jordbruksgrödor, älg och rådjur i villabebyggelse, olämpliga bäverfördämningar, kron- och älgskador på skog eller vildsvinsskador i jordbruk och anläggningar.

Rådgivning kan gälla enskilda skydds jaktbeslut eller allmänna skydds jaktbestämmelser. Ofta är rådgivningen också förknippad med råd om hur skador kan förebyggas. Jägarförbundet ser att det på flera håll i landet fattas beslut om skydds jakt på arter som i dagsläget inte är möjliga att jaga på annat sätt, till exempel vitkindad gås och skarv. Antalet beslut som myndigheterna tvingas fatta är ofta många och omfattande och för att effektivisera myndigheternas arbete har man i flera län skapat formella överenskommelser med förbundet gällande remittering av skydds jaktbeslut.

Förbundet vill här lyfta bristen på adaptiv förvaltning då det med nuvarande regelverk inte går att hantera vissa arters utbredning med hjälp av ordinarie jaktlagstiftning eller jakttider. Nedan följer en regional beskrivning av förekommande skydds jaktbeslut.

Region Norr

De fyra nordliga länen berörs samtliga av renskötselområden. Den överskuggande delen av den skydds jakt som bedrivs är kopplad mot rovdjur/renskötsel där länsstyrelse i samarbete med samebyarna genomför skydds jaktarna. Denna hantering involverar inte jägarna på något sätt, men påverkar möjligheten till att tilldela licens på framför allt björn i området. Mest påtagligt har detta varit i Norrbotten. Hanteringen av dessa skydds jaktar har ifrågasatts då de fällda djuren inte tas tillvara.

Jägarförbundet ser att det på flera håll i landet fattas beslut om skydds jakt på arter som i dagsläget inte är möjliga att jaga på annat sätt, till exempel skarv och vitkindad gås.

FOTO SKARV: MOSTPHOTOS
FOTO GÄSS: NIKLAS LILJEBÄCK

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Senare tids forskning visar på att björnjakt under hösten i renens kalvningsområden är ett effektivt sätt att minska behoven av skyddsjakt. Detta bör ses närmare på inför kommande år.

Utöver de stora rovdjuren är det säl som skyddsjagas i större omfattning. För 2018 beslutades om skyddsjakt på 145 gråsälar och 130 vikare inom region Norr. Antalet faktiskt fällda gråsälar visar på ett allt för besvärligt regelverk för att denna skyddsjakt ska kunna nyttjas fullt ut. Antal fällda vikare är något högre, framför allt i Norrbotten.

Grågäss, tranor och sångsvan ökar och behovet av skyddsjakt ökar i samma takt. Omfattningen på beslutade skyddsjakter är dock blygsam och skrämsel används fortfarande som skyddsmetod.

Region Mitt

Skyddsjakt på gråsäl är relativt omfattande men utövningen är krävande och regelverket försvårar en del. Totalt har inom Svealand samt Gävleborgs län rapporterats 331 fällda gråsälar av 425 tilldelade.

Skyddsjaktärenden på vitkindad gås, trana, storskarv och sångsvan fortsätter att öka. Förutom när det gäller storskarven är det jordbruket som påverkas av storfåglarna. Problemen är inte jämnt fördelade i landskapet utan vissa brukare drabbas hårt medan andra inte upplever några problem. Under 2018 beslutade länsstyrelserna i Mellansverige tillstånd till skyddsjakt på storskarv, vitkindad gås, trana och sångsvan vid 33 tillfällen där flest beslutades i Stockholms län.

I ett omfattande skyddsjaktsbeslut har Stockholms läns fiskarförbund getts möjlighet till skyddsjakt på ett större antal skarvar vid fiskeriedskap samt utsättnings- och fredningsområden för fisk. Skyddsjakten ska ske under strikt kontrollerande former där fiskarförbundet, med länsstyrelsens samtycke, gett Jägareförbundet i uppdrag att organisera och tillse att skyddsjakten genomförs och resultat rapporteras under strikt kontrollerade former. Jägareförbundet byggde upp en webbportal där alla som avsåg att delta i skyddsjakten måste anmäla sig och försäkra sig om att skarvar återstår av tilldelningen. Vidare samma dag som jakten genomförs rapportera antalet fällda skarvar. Webbportalen innehåller också information om gällande villkor för jakten.

Skyddsjaktärenden avseende bäver förekommer i de flesta län. Enstaka ärenden avser allt från fälthare till fisktärnor och häger. Klövviltsärendena domineras av dovilt och är då koncentrerade till vissa områden i vissa län. Ärenden avseende kronvilt förekommer också men är mera jämnt fördelade mellan län och områden.

Avseende vildsvin är det inte ansökan om skyddsjakt utan uteslutande ansökan och beslut om att få använda elektronisk bildförstärkare vid jakt. Bland stora rovdjur är varg mest frekvent förekommande men ansökningarna resulterar sällan i bifallande beslut. Bifall till ansökningarna är främst kopplade till renskötselområdet och i något fall varg med oönskat beteende. Jägareförbundet region Mitt har under året remitterats 35 skyddsjaktärenden.

Skyddsjakten på gråsäl är relativt omfattande i region Mitt.

FOTO: MOSTPHOTOS

Region Syd

Under 2018 har det framförallt varit skyddsjaktsbeslut på vitkindad gås, trana, sångsvan och skarv som ökat. Vitkindad gås dominerar bland dessa arter och flera länsstyrelser beslutar slentrianmässigt om skyddsjakt utan att remittera till förbundet. Enstaka skyddsjakter efter korp har också beslutats.

Bland klövviltet är det framförallt dovvilt som dominerar antalet skyddsjaktsbeslut och där ligger Skåne i topp följt av Östergötland. Skyddsjakt efter kronvilt ligger på ungefär samma nivå som tidigare år med undantag för den sena vintern som resulterade i några skyddsjaktsbeslut där kronvilt tagit håll på plasten runt ensilagebalar. Skyddsjakt har också beslutats efter hjortar (handjur) som försöker ta sig in i hägn under brunsten samt i områden med mycket barknag.

Sälpopulationen ökar längs hela Götalandskusten och under 2018 fattade Naturvårdsverket beslut om skyddsjakt på 170 gråsäl och 400 knubbsäl. De stora rovdjuren ökar också i regionen och då framförallt lodjuren. Under 2018 har det genomförts flera skyddsjakter på lodjur i Västra Götalands län samt i Jönköpings, Kalmar och Blekinge län. En skyddsjakt på lodjur i Jönköpings län har varit särskilt utdragen och pågått under lång tid utan resultat trots flera nya angrepp på får i området. Totalt har förbundet svarat på 24 remisser om skyddsjakt i region Syd.

Det är dovvilt som dominerar antalet skyddsjaktsbeslut bland klövviltet. Under 2018 har det också genomförts flera skyddsjakter på lodjur.

FOTO: MOSTPHOTOS

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Bistå vid förvaltning av de stora rovdjuren

I samband med licensjakten på varg genomfördes informationsmöten tillsammans med länsstyrelserna om villkor för jaktens genomförande, med mera. Bland annat diskuterades frågan om hantering av aktivister och jaktsabotage.

Jakten genomfördes utan problem med undantag för Kölstareviret i Västmanland. Där kraftsamlade maskerade aktivister i syfte att förstöra jakten och för att provocera alla jaktdeltagare. Tyvärr resulterade detta i regelrätta våldshandlingar, där båda sidor beskyller varandra för att ha startat bråken. Flera polisanmälningar gjordes men samtliga har avskrivits. Jägareförbundet noterar att våldsbenägna aktivister och sabotörer blir allt mer välorganiserade och att detta kräver särskild uppmärksamhet framgent. Efter avslutad licensjakt genomförde länsstyrelserna tillsammans med Jägareförbundet utvärderingar av licensjakts genomförande.

Under 2018 har två län i det södra förvaltningsområdet för första gången beslutat om licensjakt på lodjur. Inför dessa beslut och 2019 års jakt har förbundet förmedlat kunskap till länsstyrelserna om de juridiska förutsättningarna för jakt och informerat om hur lodjursjakt bedrivs i praktiken.

Då kunskapen om nivån på järvstammen vissa år kan vara svår att bedöma via spårinventeringar innebär det att beslut om skyddsjakt kan vara svåra att ta. Diskussioner har förts om att införa en mer allmän skyddsjakt på järv, men då inventeringsresultaten har varit osäkra har denna fråga lagts på is. Under året har en spillningsinventering med DNA-analys genomförts på prov av länsstyrelsen i Norrbotten där Jägareförbundet har bidragit med information och jägarna var delaktiga i insamlingen. Om denna metod kan användas i framtiden återstår att se men resultatet verkade lovande.

Under året har den skyddsjaktsorganisation som Jägareförbundet tillhandahåller använts i några län, framför allt i södra Sverige. I mellersta Sverige förlitar sig länsstyrelserna i högre grad på lokala jägare som organiseras vid behov och jaktledare utses oftast i samråd med Jägareförbundet. I det norra förvaltningsområdet sköts

Beslut om skydds- och licensjakt gällande stora rovdjur som fattats under året finns redovisade eller länkade till på Jägareförbundets hemsida.

FOTO VARG: MADELEINE LEWANDER. FOTO LO, JÄRV OCH BJÖRN: MOSTPHOTOS

skyddsjakter i huvudsak av länsstyrelserna. Beslut om skydds- och licensjakt gällande stora rovdjur som fattats under året finns redovisade eller länkade till på vår hemsida. Särskilda samlingssidor finns också för björn-, lo- och vargjakten. Där finns övergripande regelverk samt länkar till beslut på nationell eller regional nivå. Förbundet har bistått länsstyrelser med kunskap om lämpliga jaktområden, samråd kring lämpliga jaktledare, med mera. Genom konsekvent kunskapsinsamlande om hur jakterna bedrivs och hur hundar lär sig att jaga mer på barmark så ökas den kunskapen och kan spridas till jägarkår och myndigheter.

I samband med beslutad licensjakt på björn har förbundet tillsammans med länsstyrelserna informerat om beslutens innehåll och genomfört särskilda insatser i fråga om jaktetik. Trots detta har otillåtet åtelmaterial konstaterats i samband med björnjakten vilket föranlett ytterligare samarbete mellan myndigheter, markägare och Jägareförbundet för att hitta former för att stävja problemet.

Jägareförbundet har fortsatt, efter formell upphandling av Naturvårdsverket, ett avtal om inventering av stora rovdjur. Avtalets huvudsakliga syfte är att verka för ökad delaktighet av jägarna i inventeringsverksamheten. Under senvintern avslutades DNA-insamlingen via vargspillning. Totalt samlades det in 3 774 prover från 315 olika individer. Jägarna bidrog med 953 prover, därutöver med ett stort antal prover via tips till länsstyrelserna. Resultatet ska användas för att beräkna stammens totala storlek och det omräkningstal som ska gälla i framtiden. Idag multipliceras antalet föryngringar med tio. Beräkningen ska vara klar den 15 mars 2019.

Förbundets riktade informationsinsatser om Skandobs har inneburit att länsstyrelserna får rapporter från jägare som kan kvalitetssäkras och som bidrar till bättre kunskap om de stora rovdjurens utbredning och antal.

Den nya kameraövervakningslagstiftningen har möjliggjort att privatpersoner kan bidra med bilder från viltkameror i inventeringsarbetet. I samarbete med flera länsstyrelser har förbundet gett ut informationsblad med kontaktuppgifter till länsstyrelserna samt villkor och tips för viltkameraanvändning.

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Arbete med att motverka illegal jakt

Jägareförbundet har under ett antal år aktivt medverkat i studier vid SLU om motiv och bakomliggande faktorer för illegal jakt på främst stora rovdjur. Studier pekar på vikten av en fungerande legal förvaltning där de som ska leva med djuren i fråga känner sig delaktiga. Förbundet arbetar därför på alla nivåer för att få en fungerande förvaltning av de stora rovdjuren på plats, vilket är den enda långsiktiga lösningen för att minimera det illegala dödandet av stora rovdjur. De störningar som genomförs av vissa grupper när legal jakt ska genomföras är inte till någon fördel i denna fråga.

Den illegala jakten på klövvilt upplevs förekomma, men inte öka. Främst drivs denna verksamhet av ekonomiska intressen som kan förväntas öka med ökat intresse för viltkött och stigande priser. Förbundet har under året bistått polisen vid enstaka tillfällen där illegal jakt upplevs förekomma samt rådgivning i hur polisen bör agera.

Minskade skadskjutningar, särskilt på björn och varg

Förbundet noterar att skadskjutningsfrekvensen vid jakt på stora rovdjur fortsatt ligger på en låg nivå och att "björnpasset" och övningskytte inför vargjakten har gett avsedd effekt.

Studier visar att över 90 procent av jaktkortslösarna som hade jagat under det senaste året hade egna vapen för jakt och hade bedrivit någon form av övningskytte. 19 procent av jägarkåren hade övat skytte på björnfigur, vilket kan jämföras med att 12 procent av jägarna uppgav att de jagat björn, varg eller lo.

Inför vargjakten 2018 anordnades särskilda skytteövningar på vargfigurer på flera platser. Skytteövningen genomfördes på naturtrogna vargmåltavlor och i simulerade jaktliga situationer. Allt i syfte att minimera risken för skadskjutningar.

Vid jakt på stora rovdjur som varg och björn ligger skadskjutningsfrekvensen fortsatt på en låg nivå.

FOTO: MOSTPHOTOS

Trikinprovtagning

Genom olika informationskanaler sprider Jägareförbundet information om hur kött från vildsvin och björn ska hanteras med anledning av risk för trikiner.

Under 2018 utbildade Jägareförbundet 407 nya viltundersökare och totalt har Jägareförbundet tillgång till en databas på över 6 000 viltundersökare. Viltundersökare återfinns runt om i landets jaktlag och har goda kunskaper om hur olika viltarter ska hanteras för att säkerställa ett friskt kött. Med stöd av denna organisation når information om trikinprovtagning ut till enskilda jägare och jaktlag.

Enligt Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) gjordes 111 845 trikintester på vildsvin 2017, jämfört med 91 289 2016. För björn gjordes 180 prov 2017 jämfört med 225 2016.

Småskalig försäljning av vildsvinskött

Svenska Jägareförbundet tog våren 2018 tillsammans med Lantbrukarnas riksförbund (LRF) initiativ till en hemställen för att förenkla försäljningen av vildsvinskött på marknaden. Tanken är att erfarna och utbildade jägare efter trikinprov med full spårbarhet ska kunna sälja eller överlåta vildsvinskött till konsumenter eller företag. Detta för att öka tillgången på marknaden, öka avskjutningen och gynna framväxten av lokala marknader för viltkött och viltmat. En högkvalitativ och säker råvara i form av trikintestat vildsvinskött är grundläggande i denna utveckling.

Jägareförbundet har på egen hand och tillsammans med LRF återkommande och publikt påpekat betydelsen av en regelförenkling på området. Regeringen beslutade i juli 2018 att ge Livsmedelsverket ett uppdrag att analysera möjligheterna att förenkla förfaranden för avsättning av vildsvinskött. Rapport och förslag ska lämnas in senast november 2019. Jägareförbundet deltar tillsammans med andra intressenter i utredningen.

Särskild provtagning - cesium

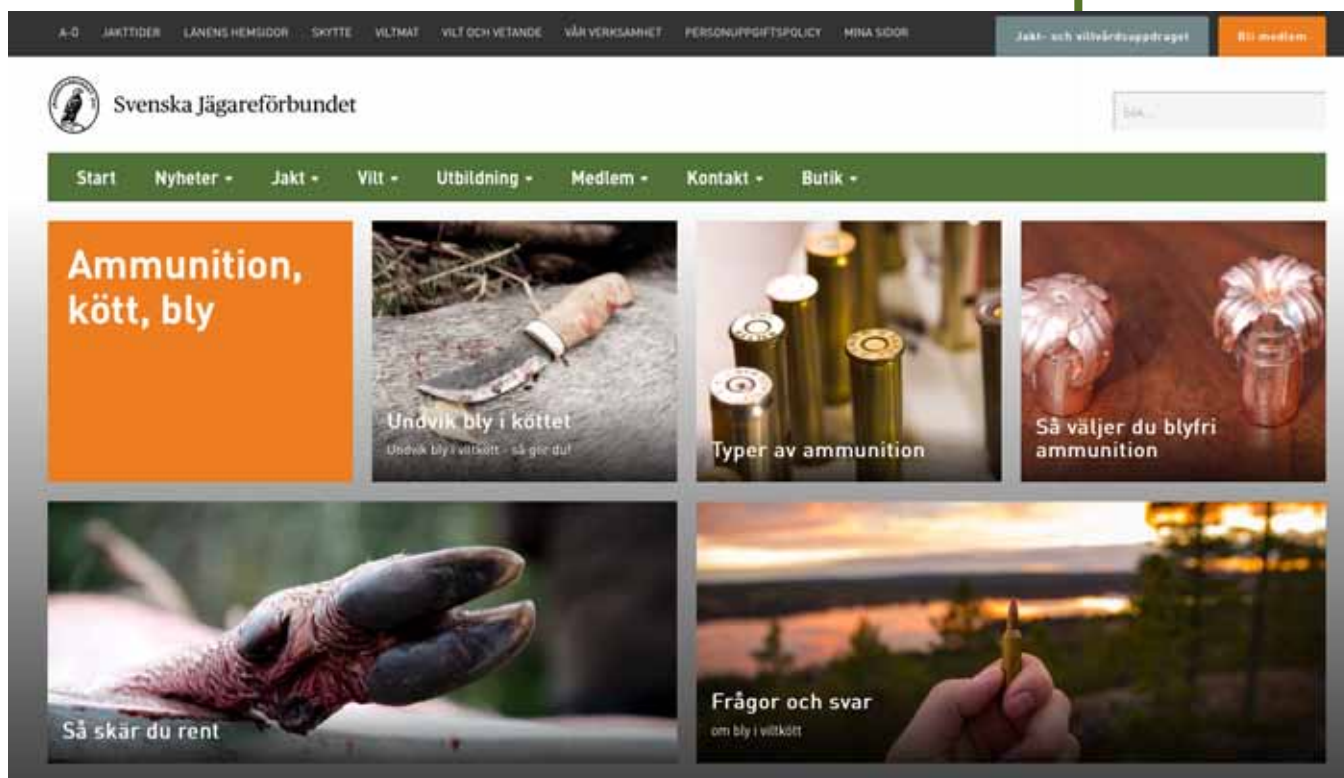
För att öka kunskapen om cesium-137 i vildsvinskött har Strålsäkerhetsmyndigheten genomfört laboratorieanalys av 250 köttprover från vildsvin i områden som drabbades av radioaktivt nedfall efter Tjernobylyolyckan 1986. Jägareförbundet har bistått myndigheten med informationsspridning kring projektet och tillsett att insamlade prover fördelas inom nedfallsområdet. I samverkan med myndigheten har också resultatet redovisats vid möten inom provtagningsområdet.

Projektet och samverkan gick under senare delen av 2018 in i ny fas där provtagningsområdet begränsades till Heby kommun och ytterligare prover insamlades. Begränsningen till Heby kommun föranleddes av att kontamineringen var stor i denna kommun och ytterligare provtagning ska om möjligt ge en bild av eventuella årstidsvariationer vad avser kontamineringen av vildsvinskött.

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Hälso- och miljöeffekter av bly i ammunition

Förbundet arbetar sedan lång tid tillbaka med att minimera hälso- och miljöeffekter av bly i ammunition, både nationellt och internationellt. Under 2018 har arbetet på europeisk nivå intensifierats.

Viltköttets status som värdefull resurs och nyttigt livsmedel är av central betydelse för Jägareförbundet. Skulle det finnas negativa hälsoeffekter av att konsumera någon form av viltkött är det dessutom sannolikt jägarkåren och jägarnas hushåll som utgör en eventuell riskgrupp.

För ungefär tio år sedan började det komma vetenskapliga studier som visade att viltkött avsett för konsumtion innehåller rester av ammunitionsbly. Idag finns ett brett kunskapsunderlag som visar att det krävs anpassad skottrensning för att få bort blyrester ur viltkött. Alternativt använder man blyfri ammunition.

Jägareförbundet undersökte tillsammans med Livsmedelsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt förekomsten av blyrester från ammunition i svenskt viltkött 2012-2014. Sedan dess har förbundet kommunicerat nya råd om köthantering som minimerar risken att man får bly i viltköttet och i miljön. Bland annat förordar förbundet användande av blyfri ammunition där så är möjligt. Förbundets utbildningar i köthantering och för viltundersökare har kompletterats med de nya resultaten, som även kommunicerats gentemot företrädare för vilthanteringsanläggningar. Råden utgör idag en naturlig del i förbundets löpande verksamhet.

Förbundet har upplevt en tydlig förändring i attityderna till blyfri ammunition sedan 2014, vilket även börjat avspeglas i försäljningssiffror från handeln.

Förbundet har sammanfattat kunskapsläget om miljö- och hälsoeffekter av bly i ammunition på: <https://jagareforbundet.se/jakt/kotthantering/ammunition-kott-bly/>. Där finns även beskrivningar av hur man skär rent, ammunitionsalternativ och hur man väljer blyfri ammunition.

Under 2018 har förbundet arbetat aktivt inom den europeiska jägarfederationen FACE för att sprida kunskapen om hur det är möjligt att minimera risken för bly i viltkött genom val av ammunition eller anpassad skottrensning. De svenska råden är nu vägledande för rådgivningen i hela Europa genom förbundets arbete: <https://www.leadammunitionguidance.com/lead-ammunition-in-game-meat/>

Arbetet med att minska miljöpåverkan av blyammunition

Jägareförbundets arbete med att minimera miljö- och hälsoeffekter av bly i ammunition går hand i hand. Exempelvis måste det kött som skärs bort för att minimera risken att få bly i det viltkött som används som livsmedel tas omhand så att inte vilda djur kommer åt det. All förbundets rådgivning om bly i ammunition tar därmed upp både miljö- och hälsoeffekter. Förbundet har tagit en aktiv roll inom arbetet med att motverka miljöeffekter av ammunitionsbly inom den europeiska jägarfederationen FACE: <https://www.leadammunitionguidance.com/environmental-risks/>

Under 2017-2018 har den europeiska kemikalieinspektionen ECHA arbetat intensivt med frågan om implementering och efterlevnad av överenskommelserna inom AEWA (The African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement) att inte använda blyhagel i våtmarker. Förbundet har samrått med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen på nationell nivå, samt med ECHA och FACE på europeisk nivå, för att finna en proportionell lagstiftning som hanterar befintliga problem samtidigt som det är lätt att förklara betydelsen av att följa regelverken för jägarna.

Förbundet har under 2018 slutfört arbetet med att vetenskapligt undersöka möjligheterna att använda patronen 6,5x55 för klass 1-vilt med kopparkulor, och den vetenskapliga artikeln är nu insänd för publicering. Samtidigt har förbundet hemställt till Naturvårdsverket att klassindelningen av patroner och kalibrar bör revideras, för att kopparkulor som ger motsvarande skottverkan som kulor med blykärna i kaliber 6,5 mm ska kunna användas för klass 1-vilt. Vidare har förbundet under 2018 inlett en undersökning av skottverkan och fragmentering av kalibrar i intervallet 4,3-5,6 mm, för att utvärdera deras lämplighet för matvilt och hur kalibrarna bör klassificeras.

Förbundet för en löpande dialog med ammunitionsindustrin och vapenhandlarbranschen för att öka kunskapen om potentiella effekter av ammunitionsbly, behov av åtgärder och behov av produktutveckling för att jägarna ska få tillgång till blyfria alternativ.

Förbundet bistår regelmässigt skyttesammanslutningar med generella råd om hur man undviker att bly sprids från skjutbanor. Anläggs banorna på ett korrekt sätt sprids inte bly utanför anläggningarna, vilket kan förklara att förbundet endast hanterat enstaka förfrågningar från skjutbanor under året.

Jägareförbundet har tagit en aktiv roll inom arbetet med att motverka miljö- och hälsoeffekter av ammunitionsbly inom den europeiska jägarfederationen FACE

FOTO: MAGNUS RYDHOLM

3. VILTÖVERVAKNING

Mål

- Kunskapen om det svenska jaktbara viltets tillstånd och utveckling är god.
- Heltäckande avskjutningsstatistik för alla jaktbara viltarter.
- Effektiv organisation som på förfrågan kan bistå myndigheter med att sprida information om sjukdomar hos vilt och med insatser i samband med provtagning.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska följa de jaktbara viltstammarnas utveckling, dokumentera och sammanställa data av hög kvalitet om vilttillgång och avskjutningar samt informera om den enskilde jägarens betydelse för viltövervakning och provtagning av vilt. Förbundet ska bidra till utveckling och tillämpning av metoder för datainsamling och avskjutningsstatistik i samarbete med Naturvårdsverket. Förbundet ska kvalitetssäkra data som samlas in via förbundets metod Älgobs och överföra dessa data till länsstyrelsernas rapporteringsverktyg och informationsportal Älgdata (www.algdata.se).

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska:

- Redovisa avskjutningsstatistik och uppskattningar av vilttäthet 2018 för allt jaktbart vilt, med beskrivning av hur dessa data har kvalitetssäkrats och hur förbundet tillhandahåller dessa kunskaper på ett lättillgängligt sätt för allmänheten.
- Föreslå hur lokal och regional övervakning av vildsvinsförekomst kan ske.
- Beskriva de jaktbara stammarnas utveckling och redovisa sådana analyser som görs i huvudsak av klövvilt.

Viltdata

I augusti 2016 lanserade Jägareförbundet en helt ny version av det webbaserade systemet Viltdata, med nya funktioner och förbättrade statistikverktyg. Systemet har nu använts under två jaktsånger; 2016/2017 och 2017/2018. Jämfört med tidigare system är nya Viltdata förberett för flerartsförvaltning, och medger exempelvis möjlighet att registrera biologiska data som vikt och ålder för samtliga klövviltarter, något som tidigare endast var möjligt för älg.

Under jaktåret 2017/2018 registrerades vikter för totalt 23 896 älgar (+2 procent jämfört med 2016/2017), 696 kronvilt (-10 procent), 557 dovvilt (+105 procent), 1 499 vildsvin (+41 procent), och 472 rådjur (+8 procent). Även om antalet inrapporterade vikter ökade för fyra av fem klövviltarter så finns det fortfarande en stor potential att öka dessa datamängder ytterligare.

Under jaktåret 2017/2018 registrerade Viltdata totalt 140 971 besök av 40 909 unika besökare. Jämfört med året innan innebar detta en ökning av antalet besök (+4 procent), men en minskning av antalet unika besökare (-8 procent). Belastningen på systemet var relativt jämn under året med undantag av en markant ökning under oktober, vilket sammanfaller med starten av älgjakten i södra Sverige samt återupptagandet av älgjakten efter brunstuppehållet i norra Sverige (se figur). Den enskilt högsta belastningen under året noterades den 9 oktober klockan 19 med 627 användare inloggade samtidigt.

Avskjutningsstatistik

Den valda insamlingsmetoden, som baseras på rapportering från jaktområden, möjliggör en hög geografisk upplösning (jaktvårdskretsar sedan 1996) och metoden har använts i Sverige sedan 1939. Detta har medfört att vi i Sverige har avskjutningsserier som är unikt långa i ett internationellt perspektiv. För att säkerställa en hög kvalitet i skattningen sker kvalitetssäkring av data i flera led. Jaktområdena lägger själva in sina rapporter, oftast av en jaktledare som ansvarar för detta löpande eller vid jaktårets slut. Sedan följs rapporteringen upp av en ansvarig i jaktvårdskretsen, jaktvårdskonsulenten i respektive län samt en slutlig genomgång nationellt.

Inom viltövervakningen görs även löpande insatser i syfte att förbättra rapporteringsgraden och tidigarelägga avskjutningsskattningen. Dessa åtgärder bidrar till ökad datakvalitet och ökad användbarhet i den praktiska förvaltningen. Jämfört med året innan ökade inrapporteringen med 2,5 procentenheter baserat på areal samtidigt som skattningen kunde tidigareläggas med sex veckor.

En prioriterad fråga i viltövervakningen är att utveckla skattningsmetoderna. Exempel är behovet av robusta skattningar i områden med relativt få data eller för arter med låg avskjutning, då osäkerheterna kan bli stora. Ett projekt genomförs nu i syfte att utvärdera möjligheten att använda den statistiska metoden Bayesiansk inferens som en metod i skattningen. Resultaten är hittills lovande och projektet kommer att fortsätta under 2019.

En viktig funktion i kvalitetsarbetet är extern granskning vilken huvudsakligen sker genom att data används i vetenskapliga artiklar, examensarbeten och rapporter. Under 2018 levererades data till forskare och studenter vid universitet och dessutom till flera myndigheter, journalister, intresseorganisationer med flera. För att öka tillgängligheten till jaktstatistik har förbundet utvecklat portalen Viltdata, och ett urval av vetenskapliga arbeten som använt data från viltövervakningen redovisas på www.viltdata.se/vad-anvands-data-till/.

Jägarförbundet har samlat in avskjutningsstatistik sedan 1939. Detta gör att vi i Sverige har avskjutningsserier som är unikt långa i ett internationellt perspektiv.

FOTO: MOSTPHOTOS

VILTÖVERVAKNING

Avskjutning jaktåret 2017/2018

Avskjutningen av varg, lodjur och björn baseras på de till länsstyrelserna inrapporterade djuren från licensjakten under jaktåret, vilka publiceras på SVA:s hemsida. Avskjutningen av dal- och fjällripa baseras till övervägande del på de till länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län inrapporterade avskjutningen på statens mark ovan odlingsgränsen. Till dessa värden har summerats den skattning som Jägareförbundet genomför nedan odlingsgränsen. Avskjutningen av mårddhund baseras på de av Mårddhundsprojektet kvalitetssäkrade och kända mårddhundar som avlivats under året. Avskjutningen av älg baseras på inrapporterade älgar till länsstyrelsen.

Beräkning av årlig tillväxt

Årlig genomsnittlig tillväxt i ett 30-års och 10-års perspektiv har beräknats för de viltarter där avskjutningen skattas samt för älg. En linjär regression har anpassats till avskjutningsdata. När lutningskoefficienten i regressionen varit signifikant skild från noll har en trend påvisats, där ett plustecken visar att avskjutningen ökat och ett minustecken att den minskat. I de fall lutningskoefficienten inte varit skild från noll har avskjutningen angivits som stabil. Den genomsnittliga årliga tillväxttakten har beräknats utifrån regressionens värden. Förutom för björn, lodjur, varg (anmäls till länsstyrelsen), mufflon (ej tillräckliga dataserier) och mårddhund (data från mårddhundsprojektet) saknas beräkningar för dal- och fjällripa samt gräsand, fasan, och raphöna. Se särskilda kommentarer för dessa arter.

Älgstammens utveckling

Älgstammen växte under 00-talet, vilket var en viktig anledning till att en ny älgförvaltningen infördes 2012. Det har nu förflutit två treåriga planperioder sedan förändringarna infördes; därmed är det möjligt att utvärdera effekterna och måluppfyllnaden. Sedan jaktåret 2012/2013 har älgstammen minskat, och minskningen fortgår. Utvecklingen överensstämmer med de beslutade förvaltningsmålen och den genomsnittliga fyllnadsgraden är god. Förbundet anser att jämförelsen visar att den nya älgförvaltningen, som bygger på ett lokalt underifrånperspektiv, fungerar och fyller sitt syfte. Samtidigt är det viktigt att inse att jägarnas attityder till älgstammen ändrats under samma period, och att en ökande andel jägare anser att älgstammen är för svag. Det kan komma att avspeglas i förvaltningsmålen för nästa planperiod.

Sedan jaktåret 2012/2013 har älgstammen minskat, och minskningen fortgår. Utvecklingen överensstämmer med de beslutade förvaltningsmålen och den genomsnittliga fyllnadsgraden är god.

FOTO: MOSTPHOTOS

Art	Fällda	Årlig tillväxt (%)		Kommentar
	2017/18	30 år	10 år	
Klövsvilt				
Dovvilt	41 656	+18	+9	Ökning då stammen både sprider sig och förtätas. Avskjutningen har ökat i vissa områden de senaste åren i syfte att minska koncentrationer, varför avskjutningen troligen inte helt speglar stammens utveckling under dessa år.
Kronvilt	10 549	+18	+11	Avskjutningen regleras av länsstyrelsen via planer. Den ökande trenden speglar att stammen både sprider sig och förtätas.
Mufflon	592			Lokal och sporadisk förekomst gör denna art svår att skatta. Avskjutningen sannolikt underskattad.
Rådjur	103 396	-5	stabil	På lång sikt en minskning sedan toppåren under rävskaften. Under senaste perioden bedöms stammen vara konstant.
Vildsvin	114 831	+18	+8	Trenden speglar en ökning sedan riksdagen 1988 beslutade att arten ingår i den svenska faunan. Ökningen har avstannat de senaste åren även om spridningen fortsätter.
Älg	84 757	-1	stabil	Avskjutningen beslutas av länsstyrelsen via tilldelning och avskjutningsplaner. Den långsiktigt minskande trenden speglar en minskande population, vilket också varit förvaltningens mål.
Övriga däggdjur				
Bisam	12	-12	-28	Minskat sedan en topp för 30 år sedan. Invasiv art som ska utrotas inom EU. Jägareförbundet deltar i projekt på uppdrag av Naturvårdsverket.
Björn	219			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen.
Bäver	6 487	+2	stabil	Långsiktigt ökande trend på grund av återetablering.
Fälthare	23 896	-6	-6	Trenden speglar troligen både en minskande stam och en minskad jakt.
Grävling	23 594	stabil	stabil	Avskjutningen varierar relativt kraftigt mellan år, men uppvisar ingen trend över längre tid.
Iller	1 986	-2	-8	Trenden kan eventuellt spegla en minskad stam, då det finns tecken på minskning i delar av Västeuropa.
Lodjur	69			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen.
Mink	4 988	-14	-8	Trenden speglar troligen delvis en minskande population. Är införd i Sverige. Artdatabanken har bedömt att den har hög invasionspotential med stora ekologiska risker. En minskning kan därför ses som önskvärd.
Mård	10 996	-3	+3	På lång sikt en minskning som troligen är kopplad till rödrevens återhämtning efter rävskaften, trenden har brutits på senare tid.
Mårdhund	9			Främmande art där förvaltningens mål är att förhindra etablering. Minskad avskjutning över tid speglar troligen ett minskat antal djur.
Rödräv	58 963	+3	stabil	På lång sikt en ökning som speglar populationens återhämtning efter en skabbepidemi på 1980-talet.
Skogshare	12 299	-15	-8	Trenden speglar troligen både en minskande stam och en minskad jakt.
Varg	25			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen.
Vildkanin	13 995	-12	stabil	På lång sikt en minskande trend som delvis kan bero på införseln av kaninpestviruset myxomatos.

VILTÖVERVAKNING

Art	Fällda	Årlig tillväxt (%)		Kommentar
	2017/18	30 år	10 år	
Fåglar				
Alfågel	8	-14	stabil	Trenden speglar främst minskande jakt.
Björktrast	916	stabil	stabil	Relativt låga antal medför att trenden är svår att tyda. De häckande bestånden minskar men populationen är så stor att avskjutningen knappast påverkas.
Bläsand	700	-12	stabil	Trenden speglar främst minskande jakt. Räkningar i september visar på ökande antal medan index för häckande bestånd minskar.
Bläsgås	150	stabil	stabil	För låga antal för att kunna fastställa någon trend. Populationen i tillväxt.
Dalripa	21 919			Se särskild kommentar.
Ejder	812	-15	-18	Trenden speglar minskad jakt och minskande populationer. Jaktens omfattning minskar snabbt som ett svar på skärgårdsjägares oro för beståndens utveckling.
Fasan	16 601			Utsättningar påverkar både skattning av antal och trender. Se särskild kommentar.
Fiskmås	9 268	-3	stabil	Trend speglar förmodligen långsamt minskande populationer.
Fjällripa	7 402			Se särskild kommentar.
Grågås	22 069	+16	+5	Se särskild bilaga.
Gråtrut	5 071	-4	stabil	Skjuts främst under jakt vid soptippar och liknande. Antalen beror till stor del på rapporter från enskilda jägare vilket medför stora variationer mellan år. Populationen minskande.
Gräsand	69 588			Utsättningar påverkar både skattningar och antal och trender. Se särskild kommentar.
Havstrut	622	-8	-12	Trenden speglar minskad jakt och minskande populationer.
Järpe	6 311	-6	-11	Trenden speglar främst minskad jakt.
Kaja	58 878	+4	stabil	Trend speglar ökande populationer.

Gräsand, fasan och rapphöna

Gräsand, fasan och rapphöna är tre arter där man sätter ut fåglar som sedan jagas samma år. Vid dessa jakter skjuts ofta stora antal fåglar på relativt små arealer vilket påverkar insamlingen av avskjutningsstatistiken påtagligt. Trender påverkas mycket och olika metoder har använts för att normalisera data med hänsyn till utsatta fåglar som fälls. Detta arbete pågår fortfarande och avsaknad av trendmått för dessa arter är en följd av stora svängningar, som i sig är ett resultat av utsättningarnas effekter på statistiken. Arbetet med att hitta bästa möjliga sätt att statistiskt behandla data för dessa tre arter fortgår.

FOTO FASAN: NIKLAS LILJEBÄCK

Art	Fällda	Årlig tillväxt (%)		Kommentar
	2017/18	30 år	10 år	
Fåglar				
Kanadagås	16 475	+1	-6	Se särskild bilaga.
Knipa	4 750	-4	stabil	Trenden speglar minskad jakt. Stor häckande population i svag minskning. Räkningar vintertid visar på ökande antal.
Kricka	5 948	-4	stabil	Trend speglar minskad jakt och möjligen minskande populationer.
Kråka	51 320	-1	-4	Trend speglar troligen minskande populationer.
Morkulla	1 180	-23	stabil	Trend speglar främst förändringar i jakttid.
Nötskrika	15 981	stabil	stabil	Stabil trend trots svag minskning i populationer.
Orre	20 454	-2	-8	Trend speglar populationsutveckling samt minskad jakt i södra Sverige.
Rapphöna	2 797			Utsättningar påverkar både skattning av antal och trender. Se särskild kommentar.
Ringduva	65 626	stabil	stabil	Ingen direkt trend trots växande populationer vilket möjligen tyder på minskad jakt. Jakttiden spelar stor roll för historiska jämförelser.
Råka	6 085	stabil	stabil	Ingen trend i avskjutningen, speglar relativt stabila populationer.
Sjöorre	1	-14	stabil	Trenden speglar minskad jakt
Skata	28 469	stabil	stabil	Ingen trend i avskjutningen och långsamt minskande populationer.
Småskrake	277	-17	stabil	Trend speglar främst minskad jakt men också minskande populationer.
Stadsduva	4 959	stabil	stabil	Populationen stabil vilket speglas i avskjutningen.
Storskrake	577	-6	stabil	Trenden speglar minskad jakt
Sädgås	1 977	-2	stabil	Låga antal och stora årsvisa variationer gör trend svårtydd. Räkningar av sädgäss ger en slittrad bild. Se särskild bilaga.
Tjäder	20 671	-2	-5	Populationen relativt stabil. Trenden speglar främst minskad jakt i södra Sverige
Vigg	1 451	-12	stabil	Trenden speglar minskad jakt.

FOTO DALRIPA: MOSTPHOTOS

Dalripar och fjällripar

Insamling av statistik från den så kallade fria småviltsjakten, sköts av Länsstyrelserna. Anledningen till att data saknas för flera år under 2000-talet kan härledas till insamlingstekniska svårigheter hos länsstyrelserna och till bristfälligt utbyte av data med Jägareförbundets Viltövervakning. Enligt Svensk Fågeltaxering så uppvisar dalripan en negativ populationsutveckling under senare tid medan fjällripan ökar eller är stabil.

VILTÖVERVAKNING

Skattning av viltstammarnas storlek

Det finns ett begränsat urval av metoder att använda för att skatta ett absolut mått eller index på tätheten av olika viltarter. Avskjutningsstatistik är den mest använda metoden inom viltbiologin, mycket beroende på att det är jämförelsevis enkelt och billigt att samla in data. Metoden bygger dock på antagandet att uttaget ur viltpopulationerna i genomsnitt är proportionellt mot antalet djur. Det är därför värdefullt med kompletterande metoder, som kan användas för att verifiera resultaten från avskjutningsstatistiken eller öka precisionen i skattningarna.

Jägareförbundet har under flera år arbetat för att införa metoder som ger skattningar av tätheter eller trender, och har infört spillningsinventering av älg och rådjur i klövviltförvaltningen. Spillningsinventering används även tillsammans med fångst-återfångstmetodik som bygger på individidentifiering (till exempel björnar och DNA från insamlad spillning).

Den etablerade metoden att räkna antalet älgar som observeras av jägare under den inledande delen av älgjakten (älgobs) har sedan jaktåret 2016/2017 kompletterats med observationsinventeringar av kronvilt. En ny metod, klövviltsobs, där även vildsvin, dovvilt och rådjur ingår testas nu. Metoden kommer att utvärderas av SLU inom projekt Beyond Moose. Observationer av björnar under älgjakten är en etablerad metod och förbundet utvärderar nu om även observationer av lodjur kan användas på samma sätt.

Det är en styrka om det finns tillgång till flera, av varandra oberoende, data. Som exempel två grafer med motstående trender. Fig 1 visar observationer per mantimme från älgobsen och avskjutningen av älg. Resultaten visar att både älgobsen och avskjutningen har minskat på nationell nivå sedan den nya älgförvaltningen infördes, med undantag av något enskilt år. Slutsatsen blir att avskjutning plus eventuell övrig dödlighet under denna tidsperiod varit större än reproduktionen, och att älgstammen därmed minskat på nationell nivå.

Nästa exempel, fig 2, visar den skattade avskjutningen av vildsvin och trafikolyckor med vildsvin. Dessa två oberoende dataset visar likartade mönster och båda ökar över tid. Slutsatsen här blir istället att avskjutning plus övrig dödlighet inte motsvarar reproduktionen, vilket medför att vildsvinstammen ännu ökar på nationell nivå. Ökningstakten har emellertid avtagit de senaste åren (se vildsvinsbilaga 2017 års redovisning).

Regionala rapporter

En nyhet för jaktåret 2017/2018 är att länsvisa avskjutningsrapporter nu framställts för samtliga län. I rapporterna, som kan ha olika fokus beroende på lokala förutsättningar, redovisas de viktigaste jaktliga förhållandena baserat på avskjutningsstatistik. Samtliga länsvisa rapporter återfinns på www.viltdata.se/vad-anvands-data-till/ och tre rapporter, för Södra Älvsborg, Örebro samt Västerbotten län, bifogas som exempel. Därmed utgår den tidigare regionvisa redovisningen av viltstammarnas status.

Observationer av björnar under älgjakten är en etablerad metod och förbundet utvärderar nu om även observationer av lodjur kan användas på samma sätt.

FOTO: MOSTPHOTOS

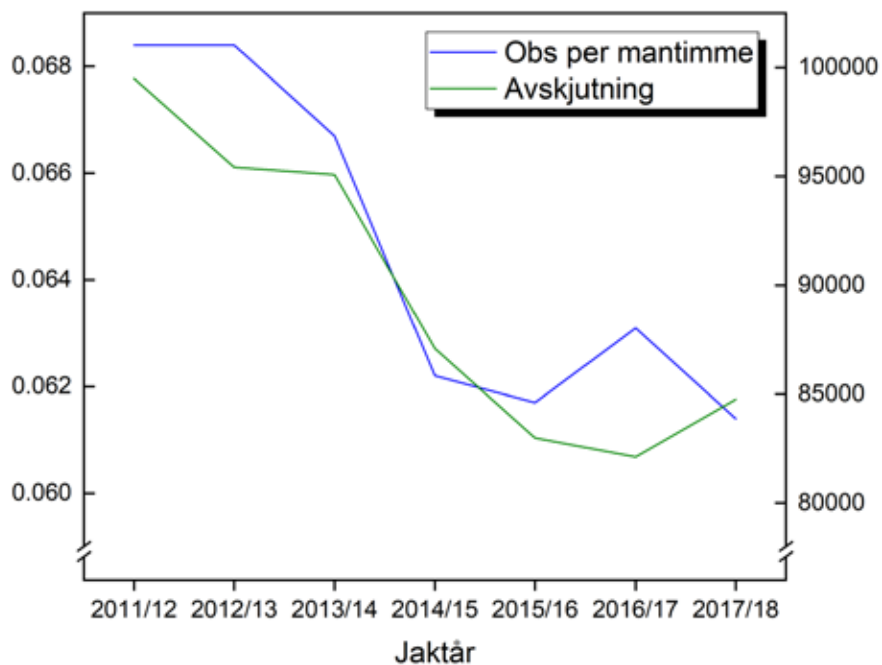

Fig 1. Observationer per mantimme från älgobsen och avskjutningen av älg.

FOTO: MOSTPHOTO

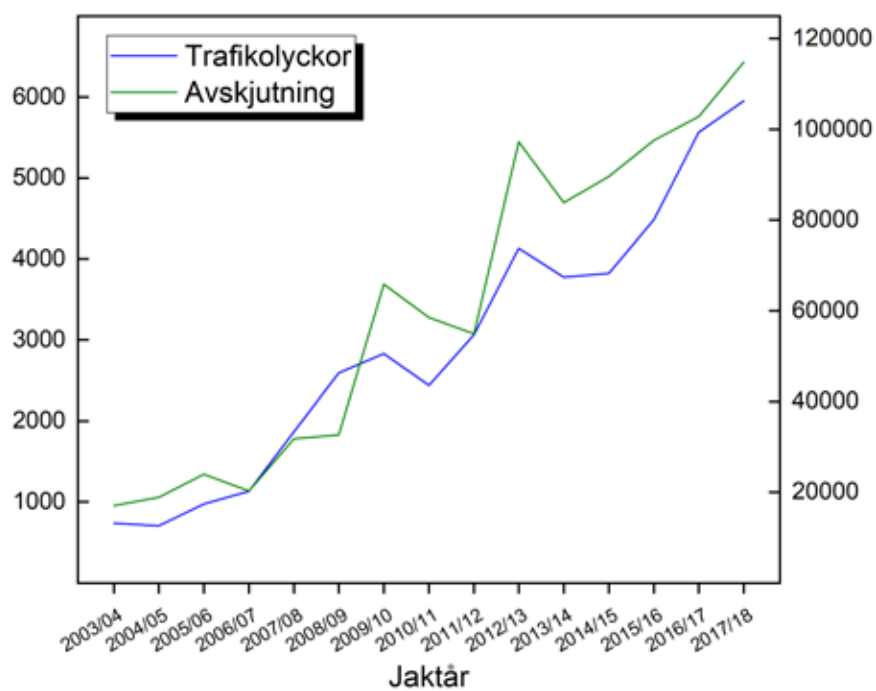

Fig 2. Skattad avskjutning av vildsvin och trafikolyckor med vildsvin.

FOTO: MOSTPHOTOS

VILTÖVERVAKNING

Sjukdomsövervakning och linjeorganisation

Enligt Jakt- och viltvårdsuppdraget ska viltövervakningen innefatta en "organisation som på förfrågan kan bistå myndigheter med att sprida information om sjukdomar hos vilt och med insatser i samband med provtagning".

Jägareförbundets linjeorganisation för sjukdomsövervakning består av löpande verksamhet samt en beredskapsorganisation. Inom den löpande verksamheten upprätthåller och sprider förbundet kunskap till jägare och allmänhet om viltsjukdomar, inklusive ny forskning, övervakning och förebyggande åtgärder. Denna förmedlas via exempelvis hemsidan, sociala medier, seminarier och faktablad.

Under 2018 har informationen fokuserats på afrikansk svinpest och avmagringssjuka hos hjortdjur (Chronic Wasting Disease, CWD). Det är två sjukdomar som ännu inte konstaterats i Sverige, men båda finns i landets omedelbara närhet och en spridning till Sverige skulle få allvarliga konsekvenser.

Under året har förbundet skapat en viltsjukdomsportal på hemsidan med samlad information om de båda sjukdomarna (www.jagareforbundet.se/vilt/viltsjukdomar/). Den inkluderar grundläggande fakta, samt länkar till tidigare nyheter och myndigheters hemsidor. Portalen uppskattas och nyttjas även av myndigheter som uppgett att de å sin sida hänvisar informationssökande allmänhet till dessa sidor.

För att bidra till den generella viltsjukdomsövervakningen, som till stor del baseras på löpande undersökning av avlivade sjuka djur samt upphittade självdöda djur (fallvilt), samarbetar förbundet med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Det innebär att samtliga lokalkontor har ett lager av provtagningsmateriel att tillhandahålla till den som har fallvilt att skicka in.

Löpande arbete kring

Chronic Wasting Disease (CWD)

CWD är en nordamerikansk prionsjukdom som infekterar hjortdjur. De första fallen i Europa upptäcktes i Norge 2016, vilket innebär en risk att sjukdomen sprids till Sverige, eller redan finns här. Jägareförbundets CWD-information har uppdaterats kontinuerligt och finns samlad på viltsjukdomsportal (https://jagareforbundet.se/vilt/viltsjukdomar/cwd-chronic-wasting-disease/).

Under året har förbundet informerat kring den av European Food Safety Authority beslutade övervakningen av CWD som ska genomföras i Sverige 2018-2020. Nyheten att jägare kan börja sända in prover spreds inför älgjaktens start. Informationen sattes samman i samarbete med SVA och särskilt provtagningsmateriel för CWD skickades ut till förbundets samtliga lokalkontor.

Ett särskilt provtagningsmateriel för CWD har skickats ut till Jägareförbundets samtliga lokalkontor.

FOTO: MOSTPHOTOS

Löpande arbete kring afrikansk svinpest

Afrikansk svinpest är en virussjukdom som infekterar vildsvin och tamgris. Dödligheten är drygt 90 procent och det finns inget botemedel eller vaccin. Sjukdomen sprider sig nu på bred front i östra EU. Det har även skett punktintroduktioner bortom spridningszonen, under 2017 i Tjeckien och 2018 i Belgien. Punktintroduktioner sker när viruset av misstag får en långväga spridning genom transporter av exempelvis kontaminerat matavfall eller infekterade djur, eller på andra sätt via människan (till exempel genom kontaminerade kläder, skor eller fordon). På grund av Sveriges geografiska läge kan ett eventuellt svinpestutbrott endast orsakas av en punktintroduktion. Det är därför viktigt att arbeta förebyggande.

Förbundet bevakar utvecklingen och har i viltsjukdomsportalen och via sina andra kanaler kontinuerligt informerat om förebyggande åtgärder som jägare bör vidta när de återvänder till Sverige efter en jaktresa utomlands (<https://jagareforbundet.se/vilt/viltsjukdomar/afrikansk-svinpest/>). Under 2018 har förbundet dessutom informerat om risker vid import av grovfoder och ensilage, samt Jordbruksverkets rekommendationer kring detta, något som aktualiserades under sommarens torka.

Om de förebyggande åtgärderna skulle misslyckas och en punktintroduktion ändå sker kommer utbrottet kräva en omfattande bekämpning. Förbundet har under 2018 ingått i den samverkansgrupp som arbetar med Jordbruksverket och SVA för att ta fram en beredskapsplan för afrikansk svinpest.

Om ett utbrott sker i vildsvinsstammen kommer bekämpningen kräva en tillfällig, lokal utrotning av vildsvinen i det drabbade området. Detta kommer kräva de lokala jägarnas stöd och arbetsinsats. Förbundet har börjat informera om detta i syfte att öka medvetenheten - och därmed förhoppningsvis acceptansen - för de planerade åtgärderna. (<https://jagareforbundet.se/vilt/viltnyheter/2018/12/sa-kan-vildsvinen-raddas-om-svinpesten-nar-sverige/>).

Förbundet ingår också som samarbetspartner i ett treårigt Formasfinansierat forskningsprojekt om afrikansk svinpest som syftar till att undersöka möjliga åtgärder för att hejda en eventuell smittspridning i Sverige.

Om ett utbrott av afrikansk svinpest sker kommer bekämpningen kräva en tillfällig, lokal utrotning av vildsvinen i det drabbade området.

FOTO: MOSTPHOTOS

VILTÖVERVAKNING

Förbundets beredskapsorganisation för riktad sjukdomsövervakning

Jägareförbundets beredskapsorganisation aktiveras vid riktade undersökningar som kräver en systematisk och omfattande insamling av prover, exempelvis för att kartlägga ett sjukdomsutbrott, eller vid snabb mobilisering för att bekämpa ett sjukdomsutbrott.

Organisationen kräver en hög grad av flexibilitet, eftersom behovet kan uppstå lokalt, regionalt eller nationellt och är svårt att förutse. Medel för sådana riktade insatser kan därför inte ingå i förbundets ordinarie budget, utan måste tillföras då behov uppstår.

När organisationen aktiveras samordnas arbetet av Nationella kansliet medan länsansvarig jaktvårdskonsulent med stöd av regionchef leder och genomför verksamheten i fält. I det praktiska arbetet bidrar även förbundets förtroendevalda och medlemmar. I akuta situationer kan information skickas direkt till 30 000 jaktlag via mejl/sms i viltövervakningens datasystem Viltdata.

Förbundet har under 2018 ingått i den arbetsgrupp som tar fram en beredskapsplan för att bekämpa ett eventuellt utbrott av afrikansk svinpest, vilket skulle kräva lokal utrotning av vildsvinen i det berörda området. Åtgärdernas exakta utformning är ännu inte klar, men enligt nuvarande plan kommer förbundet aktivt delta i det praktiska arbetet, enligt avtal som ska upprättas.

Genom förbundets kommunikationskanaler kan representanter för berörda jaktlag och jakträttsinnehavare vid behov nås omedelbart. En jaktvårdskonsulent i det berörda länet kommer lägga allt ordinarie arbete åt sidan för att arbeta med ledning och samordning av jakten.

I första hand vill förbundet använda lokala jägare till jakten eftersom de har den nödvändiga kunskapen. De kan området, vet hur vildsvinen rör sig och var de bästa åtelplatserna ligger. Att fälla de sista vildsvinen kan däremot vara ett tidskrävande och svårt arbete. Förbundet har inom ramen för sitt arbete med invasiva arter särskilt tränad personal som kan genomföra detta.

Lokala jägare kommer att bli mycket viktiga om ett utbrott av afrikansk svinpest sker i Sverige.

FOTO: MAGNUS RYDHOLM

Hur lokal och regional övervakning av vildsvinsförekomst kan ske

Vildsvinsbarometern

Webbsidan Vildsvinsbarometern utgör Jägareförbundets huvudsakliga plattform för information och rådgivning för att kontrollera vildsvinsstammen. Förutom data om avskjutning och trafikolyckor med vildsvin ger förbundet på månadsbasis uppdaterade råd till jägarna angående vildsvinsstammen och vilka förvaltningsåtgärder som krävs.

Baserat på en sammanvägning av befintlig data och en prognos över utvecklingen markeras respektive län med en färg varje månad. Vid stora förändringar eller ny kunskap kan ändring ske oftare än så. Grön innebär normal uppmärksamhet, gul motsvarar måttlig uppmärksamhet medan röd indikerar att stor uppmärksamhet och extra beredskap/åtgärder krävs av jägarna i området. Ett län kan markeras med röd färg när till exempel ovanligt stor reproduktion observerats eller jordbruksgrödor går in i mjölkmodnad.

Från och med 2017 ändrades Vildsvinsbarometerens utformning till att göra en bedömning om kommande månad. Det arbetssättet har bestått under 2018 och förbundet gör bedömningen att det är rätt metod för bästa information och rådgivning. Länsansvarig jaktvårdskonsulent samlar in kunskap om nuvarande vildsvinsläge genom avstämning med markägare och vildsvinsansvariga i jaktvårdskretsarna. Tillsammans med övriga data och jaktvårdskonsulentens kunskap om länet ligger detta till grund för bedömningen för den kommande månaden. 2018 besöktes webbsidan av 12 623 unika besökare.

Klövviltsobs

Svenska Jägareförbundet har sedan 2016, i samarbete med SLU, infört och genomfört klövviltsobs i tre län; Kronoberg, Södermanland och i två älgförvaltningsområden i Västerbotten. I denna metod rapporteras observationer av allt klövilt, inklusive vildsvin, under hela jaktsången. 2017/2018 var antalet mantimmar 390 328 (2016/2017 var det 394 671 mantimmar).

I Västerbotten ser man en ökning i antalet observationstimer, medan man i Kronoberg och Södermanland ser en minskning. Ännu så länge kan vi inte dra någon slutsats om metodens användning vad gäller vildsvin, men bedömningen är att resultaten troligen kan användas på regional nivå.

Klövviltsobs ger ett trendmått mellan år, inga absoluta tätheter, men vi kan förvänta oss att kunna fånga goda föryngringsår för vildsvin, till exempel då antalet kultingar/sugga är ovanligt höga. Förbundet följer noga de studier som idag bedrivs med kameror som ska kunna leda till bättre inventeringar av vildsvinsstammen och även andra vilda djur.

Kombinationen av klövviltsobs och vildsvinsbarometern bedöms tillgodose förvaltningens behov av såväl lokal som regional kunskap. Visar till exempel båda verktygen att reproduktionen är högre än normalt i kombination med gott om ekollon kan vi gå ut och uppmana jägarna till intensifierad jakt.

Kombinationen av klövviltsobs och vildsvinsbarometern bedöms tillgodose förvaltningens behov av såväl lokal som regional kunskap. Kartan visar Vildsvinsbarometern i februari 2019.

4. KLÖVVILTFÖRVALTNING

Mål

- En med avseende på ålder och kön väl sammansatt klövviltstam i balans med betestillgång och rovdjursförekomst har uppnåtts genom stöd och samordning av strategiskt och operativt förvaltningsarbete på lokal nivå.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska bidra till en adaptiv klövviltförvaltning. Förbundet ska på förfrågan föreslå lämpliga förvaltningsstrategier. Förbundet ska även bistå med en objektiv tolkning av genomförda inventeringar och insamlad biologisk data. Förbundet ska medverka till att stärka kunskapsnivån genom att tillhandahålla kunskaper och kompetens om förvaltning av klövvilt, däribland en långsiktig modell för hur klövviltsskadorna kan begränsas inom jord- respektive skogsbruket.

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska redovisa:

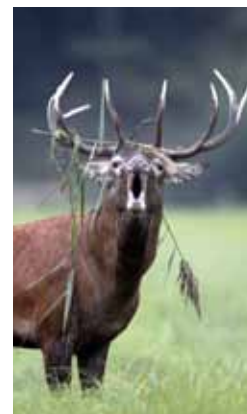
- Arbetet inom verksamhetsområdet och de resultat som har uppnåtts.

Förvaltningsstrategi kronvilt, dovvilt och rådjur

Kronviltet är en av de svåraste viltarterna att förvalta på grund av sin komplexa biologi och brunstplatser som ofta ligger långt utanför deras stora hemområden samt de skador de kan orsaka på framförallt granskog. Jägareförbundet bedömer fortsatt att det mest lämpliga sättet att förvalta kronvilt är inom älgförvaltningsområden och i samklang med dagens älgförvaltning. Önskvärt vore om älgförvaltningsgrupperna, förutom älgen, också kunde administrera kronviltet.

En stor brist i förvaltningen av kron- och dovvilt har under lång tid varit att inga underlag för skadebilden funnits tillgängliga. Under året har ny kunskap om kostnaderna för kronviltets barknag tagits fram av SLU. Förbundet följer framtagandet av ny kunskap och bidrar till att sprida den till samtliga berörda i förvaltningen. En nackdel är att det fortfarande inte pågår något arbete med att ta fram metoder och förvaltningsunderlag vad gäller skadebilden, vilket är nödvändigt för en fungerande förvaltning. Förbundet anser att kunskapen måste bli större för att förstå orsaken till de skador viltet orsakar samt vilka åtgärder som når bäst effekt för att minska dessa. Idag tolkas den kunskap som finns på olika sätt, vilket leder till att samstämmighet kring orsak och verkan saknas.

Vid årsskiftet infördes möjligheten att fälla såväl dov- som kronkalv på "enskilds initiativ". Det har skapat problem som skiljer sig åt mellan kron- och dovvilt. För kronviltet skapar det en förvaltningsutmaning eftersom dessa kalvar bör avräknas från den ordinarie beräknade avskjutningen enligt skötselplan. När det gäller dovvilt har det inneburit en utmaning för de områden där en frivillig samverkan kommit igång. Förbundet är av uppfattningen att viltstammar ska regleras under ordinarie jakttid och att skyddsjakt ska användas vid behov när andra lösningar inte fungerar. Förbundet har och kommer att fortsätta dialogen med andra intressen i frågan för att upprätthålla den frivilliga samverkan som finns för en bättre förvaltning.

En av de svåraste viltarterna att förvalta är kronviltet.

FOTO: MOSTPHOTOSS

Under året lanserades Ektörne, en beräkningsmodell för kronvilt. Genom att föra in data om stammens egenskaper, baserat på Kronobs och historisk avskjutning, kan man simulera stammens utveckling baserat på vilken avskjutning man planerar. Förbundet har under året arbetat för att få kronskötselområden att rapportera Kronobs i Viltdata för att relevanta data ska kunna användas som ingångsvärden i beräkningsmodellen. Rapporteringen har ökat med två procent från 2017 till 465 472 timmar 2018. Ektörne är, precis som Älgfrode, ett samarbete mellan Svenska Jägareförbundet, Skogsbrukets Viltgrupp och Svensk Naturförvaltning. Att skapa och lansera ett verktyg som Ektörne tillsammans med andra aktörer inom förvaltningen har visat sig framgångsrikt genom Älgfrode, eftersom det resulterat i en bred användning och acceptans för verktyget.

Sedan tidigare har förbundet en uppskattad kronviltsutbildning och under året har arbetet med framtagandet av en dovviltsutbildning nått sitt slutskede. Utbildningen lanseras våren 2019.

Det arbete, som inleddes under 2017, med att ta fram en rådjursutbildning föll väl ut och ett flertal utbildningar har genomförts under 2018. Till skillnad från älg och kronvilt råder allmän jakt på rådjur, vilket gör att jägarna har ett än större ansvar för vilka individer som skjuts samt hur många rådjur som bör skjutas. Förbundets mål med utbildningen är att ge jägarna verktyg för att höja rådjursstammens kvalitet, jaga mer där det behövs, med mera. Som i de flesta utbildningar förbundet har förespråkar vi en lokal förvaltning med förankring i gemensamma mål. Samtliga utbildningar erbjuds aktivt till aktörer och myndigheter i systemet. Fokus ligger dock på älgförvaltningsområden och ingående skötselområden.

Till skillnad från älg och kronvilt råder allmän jakt på rådjur, vilket gör att jägarna har ett än större ansvar för vilka individer som skjuts samt hur många rådjur som bör skjutas.

FOTO: MOSTPHOTOSS

KLÖVVILTFÖRVALTNING

Förvaltningsstrategier

– vildsvin, hållbar samverkan

Den skattade avskjutningen av vildsvin jaktåret 2017/2018 passerade 114 000 fällda vildsvin. Goda födobetingelser på många håll i landet de senaste åren har inneburit en tydlig rådgivning till landets jägare att en ökad jakt är nödvändig.

Rådgivningsinsatserna sker på flera sätt, länsansvariga konsulenter har ett stort antal enskilda kontakter med jägare i olika ärenden. Vid dessa tillfällen är en ökad jakt på vildsvin en viktig fråga. Vidare genomförs möten på jaktvårdskrets samt älgskötselnivå där flera sakfrågor avhandlas bland annat behovet av ökad vildsvinsjakt. Förutom allt fler fällda vildsvin är det positivt att andelen fällda vildsvin yngre än ett år ökar i avskjutningen vilken är ett generellt och tydligt rådgivningsinslag i vildsvinsförvaltningen. Rådgivningen är emellertid differentierad beroende av den lokala och regionala situationen.

Vildsvinsjakt med hund är ett viktigt inslag i förvaltningen men fler fällda vildsvin får aldrig innebära att hög jaktetik avseende hundanvändningen frångås.

FOTO: THOMAS OHLSSON

Jakt är en mycket viktig förvaltningsåtgärd men jaktens inriktning bör variera beroende av önskat resultat. Lokalt och regionalt sker en omfattande samverkan med jordbruket, främst LRF där temakvällar och andra former av utbildningsinsatser sker gemensamt. Under 2018 har det genomförts temakvällar för alla klövvilt med totalt 5 841 deltagare. Förutom den viktiga lokala samverkan som i stor utsträckning behandlar direkta förvaltningsåtgärder sker en mer övergripande samverkan på regional nivå med jordbruksrelaterade intressen. Där avhandlas inte bara övergripande vildsvinsrelaterade strategier utan även andra områden såsom storfåglar och hjortvilt.

Ökande vildsvinsjakt innebär också fler jakthundstimmar på jaktmarken. Vildsvinsjakt med hund är ett viktigt inslag i förvaltningen men fler fällda vildsvin får aldrig innebära att hög jaktetik avseende hundanvändningen frångås. Under 2018 producerade och lanserade Jägareförbundet fyra korta jaktetikfilmer för att belysa vikten av god jaktetik vid jakt med hund, bland annat jakt efter vildsvin. Filmerna har haft 30 700 visningar. Förutom detta bedrivs särskilda vildsvinsjaktutbildningar på flera platser i landet. Vid dessa har 386 personer deltagit.

Vid Agusa vilthägn har förbundet under året tränat 193 vildsvinshundar. På grund av sommarens värme var det färre hundar än tidigare år. Runt om i landet finns fler anläggningar för träning av vildsvinshundar och förbundet bedömer att det är en viktig verksamhet att arbeta vidare med.

Handlingsplan vildsvin

En stor utmaning inom vildsvinsförvaltningen är att åstadkomma samverkan inom tillräckligt stora geografiska områden där olika förvaltande och skadeförebyggande åtgärder planeras och genomförs i samförstånd mellan olika intresseområden. Detta målområde är ett av tre viktiga målområden i "Handlingsplan vildsvin" som Jägareförbundet utarbetade under 2017 och som varit ett viktigt inslag i det arbete som förbundets jaktvårdskonsulenter bedrivit avseende rådgivning och utbildning avseende vildsvinsförvaltningen under 2018.

Utveckling av inventeringsmetoder

Under 2018 har kameraövervakningslagen ändras och det är nu fritt fram och lagligt att sätta upp viltkameror på jaktmarken och de är inte längre tillståndspliktiga för privatpersoner. Denna lagändring öppnar nya möjligheter för viltövervakningen och möjligheten att använda jägarnas kamerabilder till systematisk viltövervakning.

När man sätter upp en viltkamera på en plats som allmänheten har tillträde till så måste man följa bestämmelserna i den nya Kameraövervakningslagen och Dataskyddsförordningen. I anslutning till platsen ska det finnas tydlig skyltning om att kamerabevakning pågår. Enligt lagen ska också personen som sätter upp viltkameran informera om identitet på den som kameraövervakar och kontaktuppgifter. Men det räcker inte med denna information. Övrig information behöver dock inte finnas vid viltkameran, utan kan finnas på en webbsida. Förbundet gör bedömningen att den enklaste lösningen är att man även har den informationen vid viltkameran. För att underlätta denna hantering har förbundet under 2018 tagit fram en mall för att underlätta användandet av viltkameror (se bilaga).

Förbundet har under 2018 påbörjat samarbete med vissa länsstyrelser gällande rovdjursövervakningen där jägarnas kamerabilder kan ligga till grund för bland annat fastställd lodjursföryngring. I övrigt följer förbundet noga de studier som idag bedrivs med kameror som ska kunna leda till bättre inventeringar av viltstammarna.

Utfodring

Genom tillgången till föda begränsas ofta vinteröverlevnaden och reproduktionen hos vilt. Genom en planerad utfodring är det möjligt att hålla viltstammarna stabila, öka möjligheterna till jakt och minska viltets lidande. Jägareförbundet anser att viltstammarna ska regleras genom jakt, inte svält. Det ger både god etik och gott resursutnyttjande.

Samtidigt kan felaktig utfodring ge skador på grödor och skog, eller till och med vara skadlig för viltet. Det är viktigt att utfodring bedrivs på rätt sätt och sker i dialog med dem som kan beröras. Samarbete mellan angränsande jaktlag och markägare leder ofta till mindre konflikter och bättre resultat.

Enligt undersökningar från SLU ökade såväl andelen jägare som utfodrade vilt, som mängden foder de lade ut, från jaktåret 2008/2009 till jaktåret 2012/2013. Jaktåret 2016/2017 minskade utfodring åter till samma nivåer som 2009.

Idag utfodrar ungefär hälften av alla jägare vilt till ett värde av ungefär 150 miljoner kronor/år. Andelen rotfrukter i fodret var högst 2008/2009 och lägst 2016/2017. Följaktligen har jägarna ändrat sin utfodring i enlighet med Jägareförbundets råd och utfodringspolicy, när det gäller mängd och typ av foder. Sedan 2018 preciseras råden genom Handlingsplan vildsvin samt nya råd för utfodring som tagits fram vintern 2018-2019.

Ändring av kameraövervakningslagen öppnar nya möjligheter för viltövervakningen och Jägareförbundet har tagit fram en mall för att underlätta användandet av viltkameror.

FOTO: MOSTPHOTOS

KLÖVVILTFÖRVALTNING

Hållbar samverkan mellan viltförvaltningen och areella näringar på regional och lokal nivå

Övergripande

En ny älgpolicy antogs på Jägareförbundets årsstämma i juni 2018 där samråd och dialog är nyckelord.

Det så kallade "Handslaget" mellan markägarna och Svenska Jägareförbundet gjordes 2016 men har fortfarande under 2018 inte riktigt fått fullt genomslag. Denna överenskommelse innebär inte en gemensam målbild över antal älgar eller skadenivåer, utan är en övergripande avsiktsförklaring om hur parterna ska förhålla sig till varandra för att eliminera onödiga konflikter i förvaltningen.

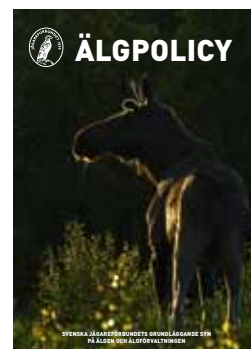
För att på allvar förankra denna överenskommelse genomfördes under året tre regionala möten angående "Handslaget", ett i respektive region, norr, mitt och syd. Markägarna och Jägareförbundet presenterade under en dag sina tankar bakom den gemensamma överenskommelsen. Övningarna var välbesökta och har bland annat lett till en mer formaliserad avsiktsförklaring mellan jägare och markägare på regional nivå i några län. Utöver detta genomförs löpande möten mellan jägare och markägare på nationell och regional nivå för att föra frågorna framåt.

En del i den lokala och regionala samverkan är det arbete som bedrivs inom ramen för Skogsstyrelsens regionala sektorsråd. Jägareförbundet är en part i dessa råd och där är frågan om klövviltsförvaltning en ofta återkommande fråga.

Jägareförbundet är övertygat om att dagens älgförvaltningssystem i grunden är bra och en framkomlig väg till en bra förvaltning. Basen måste vara lokala överenskommelser och planer som arbetas fram gemensamt av jägare och markägare för att skapa förståelse och acceptans. Även om målen inte har nåtts i alla delar så pekar allt på att älgstammen nu sänks och jägarna har ställt upp på de mål som gemensamt har satts i de olika älgförvaltningsområdena.

Med de planer som finns på framtagande av en ny utvecklad utbildning för älgförvaltningen så anser Jägareförbundet att den enda framkomliga vägen för fortsatt utvecklad samverkan är en förstärkning av dagens förvaltningsmodell. Förslag eller genomförande av en hårdare central styrning av lokala planer och lokala problem kommer aldrig att skapa en bättre måluppfyllnad. Jägareförbundet anser också att detta kan få negativa konsekvenser vad gäller nyrekrytering av älgjägare om de som genomför den nödvändiga jakten inte känner att de kan vara delaktiga i förvaltningen på ett påtagligt sätt.

På lokal och regional nivå i mellersta och södra Sverige pågår också ett arbete inom vildsvinsförvaltningen att på ett liknande sätt som med älgförvaltningen skapa överenskommelser mellan Jägareförbundet och företrädarna för lantbruket.

KLÖVVILTFÖRVALTNING

Region Norr

För region Norr är älgen det viktigaste viltet och i regionen skjuts också merparten av landets älgar. Ett väl fungerande förvaltningssystem är därför av största betydelse för jägarna i norrlandslänen. För att skapa denna funktionalitet har fokus redan från inledningen 2012 varit att skapa gemensamma plattformar för jägare och markägare att mötas och skapa en gemensam grund att utgå ifrån i förvaltningen.

Trots ett stundtals högt tonläge i älg/skog-debatten så anser förbundet att detta arbete har lett framåt. Det löpande arbetet med en hållbar samverkan sker både internt via olika jägarmöten och i samråd inom länens älgförvaltningsgrupper (ÄFG) och viltförvaltningsdelegationer.

Under februari initierade Jägareförbundet en gemensam utbildning för de fyra nordligaste länens älgförvaltningsgrupper under en helg. Utbildningen togs fram gemensamt av berörda länsstyrelser, markägare och Jägareförbundet. Föreläsare var personer från Sveriges lantbruksuniversitet, Skogsstyrelsen, länsstyrelserna, polisen, Jägareförbundet samt markägarna. Utbildningen samlade över 80 personer. Ämnena för denna utbildning var följande:

- Älgförvaltningen och dess förutsättningar
- Handslaget - vad innebär det?
- Vilt och trafik
- Älg-obs, vad kan vi läsa ut?
- Ny modell för beräkning av älgstam
- ÄBIN & foderprognoser
- Arbetet i ÄFG och ÄSO: SLU-undersökning
- Att använda älgfrode i förvaltningen
- Viktiga mål i älgförvaltningen

Region Mitt

Utbildning av älgförvaltningsgrupper genomförs årligen och görs regelmässigt i samverkan med skogsbrukets representanter och länsstyrelser. Utbildningsaktiviteten har funnit en väl fungerande form där de av SLU utpekade prioriterade inventeringsaktiviteterna, förvaltningsplaner samt vikten av fungerande samverkan och samråd är återkommande inslag vid utbildningarna.

En mycket omfattande spillningsinventering av älg och rådjur genomförs inom region mitt. Under 2018 har 39 älgförvaltningsområden genomfört inventering omfattande 4,6 miljoner hektar. Fältarbetet föregås årligen av utbildnings- och informationsinsatser. Vid dessa tillfällen har 463 personer deltagit.

Ett väl fungerande förvaltningssystem är av största betydelse för jägarna i norrlandslänen och Jägareförbundet lägger stort fokus på att skapa gemensamma plattformar för jägare och markägare att mötas och skapa en gemensam grund att utgå ifrån i förvaltningen.

FOTO: MOSTPHOTOS

Inom regionen har älgförvaltningsinformation/utbildningar riktade mot bland annat älgskötselområden genomförts vid en rad tillfällen. De utbildningar som har erbjudits är Älgobs, Älgfrode, Spillningsinventering, Viltdata, Älgjakt i rovdjursområden, Bilda och driva ett älgskötselområde, Tolka data, Förvaltningsmodeller samt Formulera mål. Olika utbildningsteman bedrivs ofta i kombination.

En viktig del vid alla former av utbildningstillfällen är redovisning av det innehåll som finns i den överenskommelse som finns mellan svenskt skogsbruk och Svenska Jägareförbundet, det så kallade Handslaget.

Region Syd

Liksom tidigare år har Jägareförbundet inom regionen genomfört utbildning riktade till älgförvaltningsgrupper i varje län. Ibland har samma utbildning även riktat sig till älgskötselområden och i vissa fall har det genomförts separata utbildningar. Utbildningarna har haft länsvis anpassning beroende på vilket behov av utbildning som finns. Bland annat har det utbildats i:

- Flerartsförvaltning
- Samförvaltning
- Inventering
- Förvaltningsmodeller
- Framtagande av älgförvaltningsplan och älgskötselplan
- Älgfrode

Utbildningarna har genomförts tillsammans med andra aktörer och myndigheter. Till exempel länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och skogsbruksorganisationer. Samarbetet har sett olika ut i länen, men utbildningarna har alltid genomförts i samverkan med andra aktörer.

Med anledning av sommarens torka efterfrågades föreläsningar om hur det skulle kunna påverka klövviltet och framförallt älgen. Flera sådana föreläsningar genomfördes och den kunskap och erfarenhet som finns från tidigare, inte lika extrema, år förmedlades. Fokus låg på avskjutningsstrategier för att bibehålla kvaliteten på älgstammen.

Inom regionen finns ett fortsatt behov av stöd och kunskap inom kronviltsförvaltningen, vilket förbundet också erbjudit vid ett flertal tillfällen. Behovet av stöd för samverkan i vildsvinsförvaltningen är fortsatt stort och på många platser har det genomförts gemensamma vildsvinskvällar tillsammans med LRF.

Jägareförbundet har under 2018 deltagit i det EU-finansierade projektet Vild och Bortskämd som sträcker sig över hela Götaland och leds av länsstyrelsen i Skåne. Projektet går ut på att, genom foderskapande åtgärder, bidra till mer variation i landskapet, minskade skador på skog och gröda samt mer naturligt foder till klövviltet. I projektet ingår, förutom Jägareförbundet och länsstyrelsen i Skåne, flera organisationer som representerar jordbruk, skogsbruk och naturvård. Inom projektet har två dialogmöten riktade till förvaltningen anordnats.

Jägareförbundet har under 2018 deltagit i projektet Vild och Bortskämd som går ut på att, genom foderskapande åtgärder, bidra till mer variation i landskapet, minskade skador på skog och gröda samt mer naturligt foder till klövviltet.

5. VILT OCH TRAFIK

Mål

- Minska lidandet för trafikskadat vilt genom att till Polismyndigheten tillhandahålla kontaktuppgifter för kompetenta eftersöksekipage.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska tillhandahålla kontaktuppgifter för kompetenta jägare som på förfrågan kan bistå myndigheter i samband med eftersök av trafikskadat vilt samt information om Naturvårdsverkets och Polismyndighetens föreskrifter om sådana eftersök.

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska redovisa:

- Sitt arbete inom verksamhetsområdet och beskriva hur tillhandahållandet har skett under 2018.
- Förbrukade medel för att tillhandahålla uppdaterade kontaktuppgifter.
- Sina insatser för att utveckla och förbättra sin organisation för eftersök av vilt som skadats av spårbunden trafik.
- Uppgifter om antal eftersöksekipage som förbundet kunnat förmedla under året, antal eftersök dessa utfört och genomsnittlig tidsåtgång per eftersök under året i landet.

Arbete inom verksamhetsområdet

Under 2018 fortsatte Jägareförbundet att utveckla organisationen av jägare som på polismyndighetens uppdrag utför eftersök på trafikskadat vilt. Målsättningen är bästa möjliga djurskydd för trafikskadat vilt och såkrast möjliga arbetsmiljö under uppdragen. En stor utbildningsorganisation och ett kontinuerligt utvecklingsarbete, är vad vi huvudsakligen använder för att nå våra mål. I detta arbete har personalen mött 465 personer.

Utbildning

Utbildningsorganisationen levererar kurstillfällen över hela landet och kurser av flera slag inom eftersöksområdet. Utbildningarna kompletterar varandra, både gällande tillgänglighet och inriktning för att täcka behovet från Jägareförbundets uppdrag.

Eftersöksutbildning - teori

Under 2018 hade kursen 739 deltagare. Polismyndigheten anser av arbetsmiljöskäl att denna utbildning bör tillhandahållas till alla som genomför trafikeftersök. Bland annat därför får kursdeltagare ett digitalt kursintyg. Under 2018 har kursmaterialet för kursen uppdaterats.

Eftersöksutbildning - praktik

I landet har vi hundratalet instruktörer för genomförandet av denna kurs, vilka arrangerar och leder kursen. Totalt har 590 utbildats. Kursen ger en bred förståelse för det praktiska eftersöksarbetet, med fokus på uppklarande och säkerhet. Kursen omfattar minst 22 timmar. Under 2018 har kursmaterialet för kursen uppdaterats.

Fortsättningskurs eftersök

Under 2018 blev kursen klar för genomförande och kommer därmed finnas med i kursutbudet för 2019.

Instruktörsutbildning eftersök

En kurs med sju deltagare genomfördes under 2018. Detta för att upprätthålla vår organisation av cirka 100 stycken eftersöksinstruktörer spridda över landet.

Specialsituationer eftersök

Under 2018 lanserades kursen specialsituationer eftersök. En specialiserad kurs för redan mycket skickliga eftersöksekipage. Kritiskt för kursens värdeskapande är kursdeltagarnas förkunskaper och lämplighet i övrigt. Ett avancerat intagningssystem för att säkerställa rätt målgrupp utvecklades därför. Systemet består av två kvoter för intag, en av kvoterna ger länens NVR-organisation möjlighet att söka platser, den andra kvoten ger samma möjlighet för enskilda. Kursen sker delvis i workshopformat. I övrigt bibringar externa experter sådant som mycket få eftersöksjägare har kunskap inom. Tanken är att kursdeltagarna efter kursen ska vara bättre rustade för ovanliga och extrema situationer under eftersök. Under 2018 genomfördes ett utbildningstillfälle med tolv deltagare.

Trafikeftersök stora rovdjur

Utbildningsverksamheten för trafikskadade stora rovdjur omfattade under 2018 fyra utbildningstillfällen, involverade 60 personer och förlades till södra, mellersta och norra Sverige. I denna verksamhet är samverkan stor med flera organisationer: Polismyndigheten, Skandinaviska björnprojektet, SWDI, Viltskadecenter och SVA.

Jägareförbundets utbildningar inom eftersök kompletterar varandra och syftar till att effektivisera verksamheten och stärka måluppfyllnaden i Jakt- och viltvårdsuppdraget.

FOTO: MARKUS OLSSON

VILT OCH TRAFIK

Länsspecifika utbildningar

Under trafikeftersök finns många risker att hantera, men till de större hör trafikmiljön och försiktighet vid avlossande av skott. I länen genomförs aktiviteter som syftar till högre uppklärande och säkrare genomförande. Vanligast är att aktiviteten inriktas mot skytte och säkerhet. På ett övergripande plan kvalitetssäkras verksamheten från nationell nivå i Jägareförbundet.

Övriga utbildningar

Under 2018 har förbundet för NVR-uppdragstagares räkning också ordnat följande utbildningsmöjligheter och stått för kostnaderna:

- Sjukvårdsutbildning för människa och hund erbjöds de i länen som gör flest NVR-uppdrag och därför utsätts för störst risker. Fler än 240 personer har genomfört utbildningen under året.
- Distansutbildningen Eftersöksutbildning - teori har erbjudits länens NVR-organisation att förse alla NVR-uppdragstagare med.
- Under året har också utvecklats ett eftersöksskytte för skyttebiografer. Detta för att stärka säkerheten under NVR-uppdrag. Med hjälp av modern teknik exponeras situationer närmare verkligheten. Implementeringen sker första kvartalet 2019.

Organisation

Organisationen är inte bara talrik och geografiskt utspridd utan bygger också till stora delar på ideella krafter som förväntas samverka framgångsrikt med Polismyndigheten. Dessutom är verksamheten kringgärdad av omfattande regelverk som kan tolkas utifrån den enskilde användaren. Till de viktigare uppgifterna för jägarsidan hör att åt polismyndigheten tillhandahålla lämpliga eftersöksekipage.

Bemanningsansvar

Tillhandahållande av eftersöksekipage är ett arbete som främst utförs av samordningsansvarig lokalt och länsansvarig jägare. Samordningsansvarig lokalt ombesörjer, i samråd med länsansvarig jägare och polis, att behovet av kontaktpersoner och eftersöksjägares antal och kompetens uppfylls i dennes ansvarsområde. Kännedom om potentiella ekipage att rekrytera får läns- och samordningsansvariga för jägarna genom god kontaktyta med jägarorganisationerna lokalt och regionalt. Dessutom hjälper läns- och samordningsansvariga för jägarna till så att eftersöksjägare och kontaktpersoner har erforderlig information, utbildning och utrustning, genom till exempel fysiska möten, telefon- eller mailkontakt. Årliga informationsmöten styrs av föreskrift, så under 2018 har de allra flesta uppdragstagare i organisationen informerats och utbildats på så sätt.

Registerhållning och kommunikation

Läns- och samordningsansvariga förser NVR:s databas med aktuella uppgifter på kontaktpersoner, eftersöksjägare och deras hundar. Dessutom förutsätts samordningsansvariga lokalt upprätthålla kommunikation med viktiga aktörer för att:

- Vara uppdaterad om hur jakträtten är fördelad.
- Hos jakträttshavare och allmänhet förebygga missförstånd om arbetet inom NVR.
- Stimulera till utveckling av eftersöksekipage genom att informera om utbildningar och andra aktiviteter inom området.
- Förebygga att NVR-uppdrag ges en felaktig exponering i exempelvis sociala medier.
- Ge information om frekventerade olycksplatser till älgförvaltningsgrupper eller andra som lokalt vill förebygga uppkomsten av viltolyckor.

Svenska Jägareförbundet organiserar arbetet med trafikeftersök på fem nivåer

Nationellt ansvarig för Vilt och trafik

Regionalt ansvarig för Vilt och trafik

Länsansvarig jägare i NVR

Samordningsansvarig lokalt i NVR

Kontaktpersoner och eftersöksjägare

Nyrekrytering av eftersöksekipage

Under 2017 kom förbundet i mål med ett nytt koncept för nyrekrytering av eftersöksekipage till NVR. Under 2018 har implementering av dessa nya regler inneburit ett stort arbete. Även om dessa regler är gemensamma för hela landet finns stora möjligheter att anpassa kraven till rådande förutsättningar i länen. Det är en anpassning som är avgörande för måluppfyllnaden av Vilt och trafik-uppdraget. Det som främst är nytt är att förmågan att spåra i lina, respektive förmågan att använda lös hund, godkänns separat. Detta för att tydliggöra vikten av dem båda, samt peka ut vår målsättning vad gäller förmågan hos ekipagen. Tidshorisonten för att uppnå målen varierar dock stort mellan olika områden, kopplat till att förutsättningarna skiljer sig väsentligt i olika delar av landet. Denna ambitionshöjning skapar mer arbete för läns- och lokalt samordningsansvariga, men även för de enskilda eftersöksjägarna och kontaktpersonerna eftersom eftersöksekipagen ska granskas och dokumenteras. Dessutom tillkommer att man vid NVR-uppdrag i högre grad kommer behöva matcha mest lämpliga ekipage vid det enskilda tillfället.

Förbättringsarbete för hela organisationen

Arbetet med att tillhandahålla eftersöksekipage stöds kontinuerligt av ansvariga nationellt och i länen. Det sker på flera områden och syftet är helt enkelt att skapa goda förutsättningar. Det gäller såväl arbetet med utbildningar som omhändertagande av en rik flora frågor som kontinuerligt dyker upp inom NVR, varav till de större hör att bidra till ett adekvat IT-stöd, ändamålsenliga regelverk och säker arbetsmiljö.

Kommunikation - utvecklingen inom hela NVR

Avgörande för läns- och samordningsansvarigas arbete med att tillhandahålla eftersöksekipage är också en riklig internkommunikation. Detta så att områdesansvariga är uppdaterade om vad som händer inom alla områden av denna stora och ämnesmässigt breda verksamhet. Inte minst eftersom verksamheten inom NVR ännu i många stycken är omogen och utvecklas succesivt parallellt med operativt arbete. För denna internkommunikation används fysiska möten, telefonmöten, mail, webb och slutna internetforum.

Ett nytt koncept för nyrekrytering av eftersöksekipage har inneburit ett stort arbete under 2018.

FOTO: MARTIN KÄLLBERG

VILT OCH TRAFIK

Anpassningar till en förändrad omvärld

Ovan nämnda utvecklingssatsningar inom utbildning och organisation har delvis uppkommit för att möta en förändrad omvärld. Resultatet av förändringarna i omvärlden ger en trend av stigande antal viltolyckor, och samtidigt en ökande andel uppdrag i riskabel miljö.

Den främsta orsaken till att viltolyckornas antal växer från år till år är att fordonstrafiken successivt ökar på höghastighetsnätet. Detta enligt Trafikverket (TRV). Av två skäl fortsätter sannolikt denna trend för viltolyckstalen under de närmsta åren. Dels för att Sverige, ur ett internationellt perspektiv, hittills jobbat mycket sparsamt med förebyggande åtgärder mot viltolyckor. Dels för att trafikmängden, enligt TRV:s prognoser, kommer öka avsevärt de närmaste 20 åren. Så länge vi framfört motorfordon har Sverige haft en trend med ett växande antal viltolyckor. TRV har nu målet och en plan för att omkring mitten av 2030-talet ha halverat antalet viltolyckor.

En annan förändring i omvärlden är att antalet uppdrag föranledda av spårbunden trafik också successivt ökar. Detta är dock en effekt av att TRV:s rapportering av viltolyckor med spårbunden trafik sakta blir mer fungerande.

Som ovan nämnts ökar mängden, ur säkerhetssynpunkt, komplicerade uppdrag. Detta eftersom antalet uppdrag i mer trafikerade och tätbebyggda områden har en ökande trend. Svårigheterna i att upprätthålla säkerhet och klara ut eftersöken uppkommer av riskerna från trafiken och att avlossa skott försvåras i bebyggda områden. Men också för att eftersöksjägarna, från allmänheten, upplever en minskad förståelse för sitt samhällsuppdrag. Det kan yttra sig i exempelvis riskfyllt körsätt när eftersöksjägaren arbetar vid vägen eller i form av direkta hot eller skadegörelse.

Förbundet bedömer att flera faktorer ligger bakom att fler och fler NVR-uppdrag sker i riskabel miljö. En är att trafikmängdens ökning stegrar mer än genomsnittet i och omkring tätorterna beroende på dessa områdens ökade urbanisering, växande befolkning och ekonomiska tillväxt. Sannolikt finns också mekanismer som gör att viltet alltmer väljer att uppehålla sig i områden där trafikmängden växt och växer. Teorier som förklarar dessa mekanismer är att risken för angrepp av rovdjur är mindre på dessa lokaler samtidigt som de håller alltmer begärlig föda. Exempelvis är det numera gott om lodjur i de rådjursrika södra delarna av landet. Senare decenniers inriktning av växtodlingen, på såväl jordbruksmark som i trädgårdar, gynnar och tilldrar sig alltmer hjortvilt och vildsvin.

En ytterligare sentida förändring i omvärlden som påverkat är att polismyndigheten landat i att man önskar ha dedikerade eftersöksekipage för viltolyckor med stora rovdjur och att man önskar att förbundet ansvarar för detta.

Ännu en stor förändring i omvärlden - som i hög grad påverkat och påverkar organisationen av jägare som arbetar med och för NVR-uppdrag - är polismyndighetens pågående omorganisation. De mesta problemen vid uppstarten av nyinrättade ledningscentraler är nu avhjälpna. Men fortsatt innebär merarbetet som omorganisationen medför att en hel del nödvändig förvaltning och utveckling inom NVR uteblivit. Under 2018 har detta konkret bestått i brister i arbetsmiljöansvar, säkerhetsutrustning och försäkringsskydd, samt uteblivna leveranser av nya regelverk, nya ersättningar och utvecklat IT-stöd.

Viltolyckorna ökar år från år och kommer sannolikt att göra så ett antal år framåt.

Kommunikation

En viktig insats för att skapa gynnsamma förutsättningar för uppdraget är extern kommunikation. Kommunikation som riktas mot allmänheten och övriga samhället skapar bättre förutsättningar för det operativa eftersöksarbetet. För desto medvetnare allmänheten blir om vikten av anmälan och noggrann utmärkning av olycksplatsen, desto bättre blir förutsättningarna att minimera trafikskadat vilts lidande.

Extern kommunikation har också en viktig funktion för det förebyggande arbetet. Av okunskap eller medvetet risktagande anpassar många trafikanter inte körstättet efter att vilt kan dyka upp på vägen. Att öka allmänhetens medvetandegrad om risken för viltolyckor är därför en viktig del i att förebygga uppkomsten av viltolyckor, vilket i sin tur ger minskat mänskligt lidande, minskade samhällskostnader och minskat lidande för vilt.

Jägarförbundet ställer upp, på alla nivåer och över hela landet, för att både besvara massmedias frågor om viltolycksproblematiken och informera allmänheten om viltolyckor på mässor, vid köpcentra och andra samlingsplatser.

Under 2018 satsade förbundet särskilt på denna externa kommunikation och nådde bara i sociala medier ut till cirka en halv miljon människor, gällande viltolycks- och eftersöksfrågor.

Bidrag till NVR:s totala utveckling och resultat

Under året har förbundet varit djupt involverat i att utveckla framtidens NVR, tillsammans med framför allt ansvariga myndigheter i NVR. Det har gällt framtagande av en nationell riskbedömning för eftersöksverksamheten, översyn av säkerhetsutrustning för eftersöksjägare och förstärkning av försäkringsskyddet. Dessutom har det gällt en processkartläggning av verksamheten inom NVR. Det vill säga både det förebyggande och det operativa viltolycksarbetet.

Förbundet har även bistått myndigheternas arbete med framtagande av nya riktlinjer och föreskrifter och bidragit till att kontinuerligt uppnå effektivare arbetssätt och kommunikation samt tydlighet i målformuleringarna för ny handlingsplan för NVR åren 2019-2021.

Förbundet har under året också bidragit till verksamheten genom att hålla utbildningar för Polismyndigheten. Detta på Polisakademien, för vakthavande befäl respektive för länsansvariga poliser inom NVR och för Polisregion Öst:s ledningscentral. Under året fick förbundet också förmånen att träffa Infrastrukturministern och framhålla behovet av satsningar på viltolycksområdet. Detta i samband med slutskedet av statens arbete med Nationell transportplan 2018-2029.

Jägarförbundet nådde under året ut med information till stora mängder människor, genom bland annat sociala medier.

VILT OCH TRAFIK

Verksamheten i förbundets tre regioner

Region syd

I regionen har arbetet med trafikskadat vilt fungerat bra under det gångna året. I Götaland sker flest viltolyckor i hela Sverige och trots den stora utmaning det medför har samtliga viltolyckor kunnat hanteras av en jägare som antingen är kontaktperson eller eftersöksjägare, ibland både och. I vissa delar av regionen finns det täta viltstammar och ett flertal arter som är aktuella för eftersök. Detta ställer höga krav på både eftersöksjägarna och deras hundar. Hundar som är specialiserade för det vilt de söker är avgörande, vilket i sin tur förkortar viltets lidande. Viltolyckor med rådjur är vanligt förekommande i regionen, och en utmaning som därför finns är att rekrytera lämpliga eftersöksekipage för denna art.

Region mitt

Inom regionen varierar trafikvolymerna och vilttätheten högst avsevärt vilket speglar fördelningen av viltolyckor. Tätt trafikerade vägar medför risker för eftersökekipaget i form av trafiken, exempelvis vid användandet av lös hund. Olyckorna sker inte sällan nära bebyggelse, vilket begränsar möjligheterna att säkert avlossa skott. Region mitt har också god förekomst av de fyra stora rovdjuren, vilka i sig påkallar trafikeftersök med speciellt utbildade eftersöksekipage.

Region norr

Arbetet med trafikeftersök var intensivt under den gångna vintern som var lång och snörik. De aktiva eftersöksjägarna fungerar väl och kompetensen höjs löpande. Lokala aktiviteter inom eftersöksgrupperna samt nyrekrytering via eftersöksutbildningar fortgår löpande.

De som har ett speciellt ansvar för att spåra upp stora rovdjur som är skadats i trafiken fick en särskild regional utbildning i Lycksele där ekipage från samtliga län inom region norr deltog. Denna del i verksamheten fortsätter att utvecklas i en positiv riktning och blir allt mer likriktad inom regionen.

Den stora utmaningen inom regionen är att stora delar är glest befolkat och avstånden är stora. En avvägning måste ständigt ske mellan att eftersöksjägarna ska vara tillgängliga där olyckor sker samtidigt som de ska bibehålla sin kompetens genom att aktivt genomföra eftersök och hålla sig uppdaterade vad gäller återrapportering. På grund av denna problematik måste vi acceptera att vissa områden med få olyckor sett över tid ändå hanteras av personer som har låg uppdragsfrekvens eftersom de är på plats när de behövs.

En stor del av eftersöken som genomförs rör älg. En fortsatt utmaning är att hitta lämpliga hundar för eftersök av rådjur och de växande stammarna av framför allt kronvilt.

En utmaning i region norr är att hitta lämpliga hundar för eftersök på kronvilt.

FOTO: MOSTPHOTOS

Utveckla och förbättra organisationen för eftersök av vilt skadat av spårbunden trafik

Grundförutsättningen för förbundets arbete med eftersök av vilt, skadat av spårbunden trafik, är en fungerande rapportering av viltolyckor med spårbunden trafik. Förbundet är därför sedan många år tillgängligt för att kunna stödja framför allt Trafikverket (TRV) med att få till en fungerande sådan rapportering.

Ännu har TRV på nationell nivå inte ansett sig kunna prioritera frågan i någon större utsträckning men regionalt finns det områden där rapporteringen under senare år börjat fungera. Förbundet fick möjlighet att konstruktivt peka på behoven i dagens rapportering under nämnda processkartläggning av NVR och även i arbetet med nya mål och ny handlingsplan för NVR 2019-2021.

Tidigare under året uppvaktade förbundet också TRV för att belysa behovet av att TRV tillför NVR mer kompetens inom spårbunden trafik. Detta gav upphov till diskussion om frågan, internt inom TRV. Diskussionen utmynnade i att TRV planerar att sätta ihop en arbetsgrupp för viltolyckor med spårbundna fordon, där förbundet är representerat. Vid planeringen av 2018 års NVR-seminarium framhöll förbundet också behov av programpunkt om viltolyckor med spårbundna fordon.

Eftersom förbundet inte äger frågan är det svårt att påverka utvecklingen. Men förbundet har tagit varje tillfälle att lyfta behovet av insatser. Förbundet har i alla år upplevt att TRV har goda intentioner i frågan, även om resurser uteblivit. Dock finns nu förhoppningar om att resurser kommer att tillföras. När det gäller förbundets ansvar, det vill säga att tillhandahålla kompetenta eftersöksekipage för dessa olyckor, finns det god beredskap och kontinuerlig utveckling.

Analys av arbetes resultat

Jägareförbundets offensiva förbättringsarbete inom såväl utbildning som organisation ger goda resultat. I första hand avspeglas det i ökad kostnadseffektivitet och betydligt mer verksamhet. Detta leder i sin tur till ökad kvalitet på jägarnas utförande av uppdragen. Både avseende uppklarande av eftersök, säkerhet ur alla aspekter och heltäckande återrapportering. Tyvärr finns för närvarande inga datasammanställningar i NVR:s viltolycksdatabas som kan hjälpa oss i uppföljningen av uppklarande, men beprövad erfarenhet säger oss att det är en positiv utveckling.

Säkerheten är på organisationsnivå huvudsakligen polisens ansvar, och möjligheterna till uppföljning finns därför inom polisen. En större effekt på uppklarande och säkerhet bedömer vi dock ligger kommande år då samtliga insatser på områdena når full utväxling.

När det gäller jämförelsen av mängd återrapportering från jägares NVR-uppdrag jämfört med mängd anmälda viltolyckor till polisen så har den förstnämnda växt med några procentenheter för varje år sedan NVR bildades. För 2018 var mängden av jägarnas rapportering 96 procent av mängden anmälda viltolyckor till polisen.

Jägareförbundets offensiva förbättringsarbete inom såväl utbildning som organisation ger goda resultat.

FOTO: MOSTPHOTOS

VILT OCH TRAFIK

Förbundets utvecklingsarbete har också möjliggjort förhållandevis snabba anpassningar till den förändrade omvärlden, som tidigare nämnts. Förändringsarbetet har möjliggjorts genom en långsiktig strategi för tydliggörande av roll- och ansvarsfördelning inom organisationen, vilken inleddes för ett flertal år sedan.

Rent konkret har det inneburit framtagande av avgränsningar av ansvar mellan polis och jägarsidan samt ansvar för enskilda uppdragstagare: samordningsansvariga lokalt, länsansvariga, regionansvariga och nationellt ansvarig. En annan förutsättning för framgång i förändringsarbetet har bestått i både, en från områdesansvariga, större delaktighet i arbetet och en lyhörd och omfattande förankringsprocess inför varje förändring.

Avseende jämställdhet ser det inom utbildningsorganisationen relativt ljust ut. Både i instruktörsleden (25 procent kvinnor år 2018) och vid våra fysiska kurser är andelen kvinnor betydligt högre jämfört med jägarkårens sammansättning. Under året var andelen kvinnor på distansutbildningen i eftersök 13 procent, vilket är en minskning jämför med föregående år (24 procent). Detta är troligen en effekt av vi i flera län upplåtit utbildningen åt alla uppdragstagarna i NVR. Tidigare år har kursdeltagarna endast utgjorts av enskildas initiativ att köpa utbildningen. Mer exakt hur sammansättningen ser ut bland uppdragstagarna av trafikeftersök ges tyvärr inget svar genom datasammanställning i NVR:s databas.

Totalt har förbundet förbrukat 1 304 868 kronor för att tillhandahålla uppdaterade kontaktuppgifter till eftersöksekipage.

Både i instruktörsleden (25 procent kvinnor år 2018) och vid våra fysiska kurser är andelen kvinnor betydligt högre jämfört med jägarkårens sammansättning.

FOTO: MARKUS OLSSON

Antal eftersöksekipage, antal eftersök och genomsnittlig tidsåtgång per eftersök

Under 2018 har förbundet kunnat tillhandahålla cirka 4 700 jägare för uppdrag åt Polismyndigheten. Av dessa har cirka 4 300 varit eftersöksjägare och resterande så kallade kontaktpersoner.

Varje NVR-uppdrag är unikt, men följer vanligen en viss ordning. Arbetet inleds med telefonsamtal med polismyndigheten, och ofta också med fordonsföraren som sammanstött med ett vilt. Sedan följer riskbedömning och ett besök av olycksplatsen för att kontrollera viltets belägenhet och den exakta positionen. Om viltet skulle ha lämnat vägområdet, kontaktas i detta skede lämplig eftersöksjägare.

Eftersöksjägaren gör då en egen riskbedömning utifrån sina förutsättningar och genomför eftersök. Sedan följer att utröna vem som är aktuell jakträttsinnehavare på platsen där viltet påkördes, avled eller avlivades. Jakträttshavaren kontaktas sedan för att få information om det inträffade samt i förekommande fall ges möjlighet att ta hand om sitt vilt. Vidare sker återkoppling till den som givit uppdraget, för att meddela att uppdragstagarens hälsa är i behåll. Slutligen lämnas en utförlig rapport från uppdraget på viltolycka.se. Även uppdrag, som inte leder till eftersök, innebär således en hel del arbete.

Erfarenheten är att cirka 1/3 av alla viltolyckor leder till eftersök. Eftersök är när viltet lämnar vägområdet, efter sammanstötningen. Vid eftersök försöker jägaren med hjälp av hundar och utrustning av olika slag på olika sätt kontrollera viltets status. När allt tyder på att viltet kan bli återställt lämnas viltet i fred. I övrigt är målet att avliva viltet.

Under 2018 anmäldes 63 750 viltolyckor till polismyndigheten enligt NVR:s viltolycksdatabas. Jägare utförde uppdrag vid nära nog alla dessa viltolyckor. Rådjur stod för flest olyckor, 46 985 stycken. 6 938 olyckor var med vildsvin, 5 951 med älg och 2 918 med dovvilt.

Eftersök på trafikskadat vilt innebär mycket arbete. Genomsnittligt innebär varje eftersöksuppdrag tre timmars arbete, enligt NVR:s databas för 2018.

Analys av arbetets resultat

Organisationen av jägare lyckades utföra uppdrag vid nära nog alla viltolyckor som anmäldes till Polismyndigheten under 2018. Alla årets dagar och dygnets alla timmar. Därför bedömer vi organisationen tillräckligt dimensionerad.

Under senare år har man dock i flera län försökt minska antalet uppdragstagare. Detta för att åstadkomma något fler uppdrag per ekipage, med målsättning att stärka kompetensen bland uppdragstagarna. Men också för att minska på resursåtgången det medför att ha ekipage i listorna som sällan tar på sig något uppdrag.

Under senare år, när ansvariga myndigheter i NVR inte kunnat leverera för verksamheten nödvändiga delar, har förbundet ansträngt sig särskilt för att, inom sitt handlingsutrymme, skapa goda förutsättningar för NVR-uppdragstagarna. Detta inte minst för att behålla och kunna rekrytera lämpliga ekipage till NVR.

• VILTOLYCKA
Ring SOS 112

Öster Malma 21 mars 2019

Torbjörn Larsson
Förbundsordförande

Bo Sköld
Generalsekreterare

Martin Dagermark
Av årsstämman vald
auktoriserad revisor

Elisabet Åfors
Av årsstämman
vald revisor

Svenska Jägarförbundet, Öster Malma, 611 91 Nyköping